

Załącznik
do Uchwały Nr .....
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia ..... 2024 r.

**POWIATOWY PROGRAM
OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO
NA LATA 2024-2030**

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	5
II. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA POWIATU	10
III. DIAGNOZA WYSTĘPOWANIA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO	16
1. Poradnia Zdrowia Psychicznego	19
1.1. Dane dotyczące leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi (z wyłączeniem uzależnień)	19
2. Poradnia Leczenia Uzależnień	23
2.1. Działania związane z problematyką dotyczącą uzależnień	23
3. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności	24
3.1. Dane dotyczące wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osobom z zaburzeniami psychicznymi	24
4. Powiatowy Urząd Pracy	28
4.1. Dane o stanie osób bezrobotnych z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi	28
IV. FORMY WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	32
1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	32
2. Warsztaty Terapii Zajęciowej	34
2.1. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „MALWA PLUS” w Grodzisku Mazowieckim	34
2.2. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku	35
3. Środowiskowy Dom Samopomocy	35
3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Podkowie Leśnej	35
4. Domy Pomocy Społecznej	36
4.1. Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym	36
4.2. Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym – Filia w Grodzisku Mazowieckim	36

4.3.	Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku	38
5.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	39
6.	Ośrodki Pomocy Społecznej / Centra Usług Społecznych	43
6.1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie	46
6.2.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Mazowieckim	46
6.3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie	46
6.4.	Centrum Usług Społecznych w Milanówku	49
6.5.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Podkowie Leśnej	52
6.6.	Centrum Usług Społecznych w Żabiej Woli	52
7.	Inne placówki	52
7.1.	Placówki działające w Grodzisku Mazowieckim	53
7.2.	Placówki działające w Milanówku	53
7.3.	Placówka działająca w Budach Zosinyh	53
7.4.	Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, grupy pomocowe i samopomocowe) działające na terenie całego Powiatu Grodziskiego	53
V.	EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY	56
1.	Zespół Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim	57
1.1.	Zespół rewalidacyjno-wychowawczy	58
1.2.	Zespół wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	58
1.3.	Wiodący Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy w Powiecie Grodziskim	59
VI.	AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	60
1.	Rola Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim w procesie aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi	60
VII.	ZADANIA POWIATOWEJ STACJI SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEJ W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO	62
VIII.	DOSTĘP DO ŚWIADCZEŃ, LECZENIA I OPIEKI OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO	64
1.	Analiza SWOT	64

IX. CELE I HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA POWIATU GRODZISKIEGO	67
1. Cel główny (nr 1 - wg NPOZP) Programu, dla samorządu Powiatu – Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb	67
1.1. Cel szczegółowy (nr 1a - wg NPOZP) – Upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej	67
1.2. Cel szczegółowy (nr 1d - wg NPOZP) – Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego	68
1.3. Cel szczegółowy (nr 1e - wg NPOZP) – Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi	70
1.4. Cel szczegółowy (nr 1f - wg NPOZP) – Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy	70
2. Cel główny (nr 1 - wg NPOZP) Programu, dla jednostek samorządu terytorialnego – Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb	72
2.1. Cel szczegółowy (nr 1g - wg NPOZP) – Udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom	72
3. Oczekiwane rezultaty	75
4. Źródła finansowania	75
5. Podmioty uczestniczące w realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	75
6. Ewaluacja i monitoring Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	76
X. PODSUMOWANIE	77

Załącznik nr 1:

Program zwiększania dostępności i zmniejszania nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej	79
--	-----------

I. WPROWADZENIE

Zdrowie psychiczne jest kluczowym elementem dobrostanu każdej społeczności, wpływającym na jakość życia jej mieszkańców oraz ogólny rozwój społeczno-gospodarczy. W odpowiedzi na rosnące wyzwania związane z problemami psychicznymi, Powiat Grodziski opracował Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030. Program ten, wzorowany na sprawdzonych rozwiązaniach powiatów z całej Polski oraz zgodny z wymaganiami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (*Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. – Dz. U. z 2023 r. poz. 2480*), stanowi kompleksową strategię wsparcia dla osób zmagających się z problemami psychicznymi oraz ich rodzin.

Program uwzględnia najnowsze przepisy prawne dotyczące ochrony zdrowia psychicznego, w tym ustawę o ochronie zdrowia psychicznego (*Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 ze zm.*) oraz inne akty normatywne regulujące działalność w tym zakresie. Jego głównym celem jest prawidłowe zdiagnozowanie sytuacji zdrowotnej lokalnej społeczności, przeprowadzenie analizy potrzeb i dostępności do każdego rodzaju świadczeń skierowanych do osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ustalenie obszarów wymagających zmian, aktywizacji i podjęcia konkretnych działań – co w efekcie końcowym pozwoli poprawić jakość życia osób z problemami natury psychicznej poprzez zapewnienie im dostępu do profesjonalnej opieki medycznej, terapii, rehabilitacji oraz wsparcia społecznego.

Priorytetami Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 są:

- 1) poprawa dostępności do opieki psychiatrycznej i psychologicznej – zwiększenie liczby specjalistycznych placówek oraz punktów konsultacyjnych na terenie Powiatu,
- 2) rozwój i wdrażanie programów profilaktycznych – działania edukacyjne i informacyjne mające na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego i sposobów radzenia sobie z problemami psychicznymi,
- 3) wsparcie dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi – tworzenie grup wsparcia oraz programów szkoleniowych dla opiekunów,
- 4) integracja działań różnych sektorów i instytucji – współpraca z placówkami medycznymi, jednostkami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami w celu stworzenia spójnego systemu wsparcia,
- 5) przeciwdziałanie stygmatyzacji – kampanie społeczne mające na celu zmniejszenie uprzedzeń i dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) opisuje zdrowie psychiczne jako: „*stan dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w codziennym życiu, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty*”.

Jest ono zatem kluczowym elementem ogólnego zdrowia zarówno jednostek, jak i społeczeństw. Oznacza stan, w którym jednostka może efektywnie funkcjonować w codziennym życiu, realizować swoje cele, nawiązywać zdrowe relacje, radzić sobie z codziennymi stresami i wyzwaniami. Dla społeczeństw wiąże się z kolei bardzo ściśle z ogólnym dobrostanem populacji, który przekłada się na jej zdolność do budowania harmonijnych, produktywnych i stabilnych społeczności.

Pozytywny wpływ dobrego zdrowia psychicznego na ludzi to przede wszystkim:

- 1) dobrostan emocjonalny – umiejętność odczuwania i wyrażania emocji w sposób zdrowy i konstruktywny,
- 2) zdrowe relacje interpersonalne – budowanie i utrzymywanie bliskich, wspierających relacji z rodziną, przyjaciółmi i współpracownikami,
- 3) adaptacja do zmian – umiejętność elastycznego reagowania na zmiany i stresujące sytuacje w życiu,
- 4) poczucie własnej wartości – pozytywne postrzeganie siebie, swoich możliwości i osiągnięć,
- 5) funkcjonowanie w społeczeństwie – aktywny udział w życiu społecznym, zawodowym i kulturalnym, zgodny z osobistymi wartościami i celami,
- 6) umiejętność radzenia sobie – efektywne zarządzanie problemami, wyzwaniami i kryzysami.

Korzyści płynące z dobrego stanu zdrowia psychicznego dla społeczeństw to w głównej mierze:

- 1) zwiększona produktywność – zdrowa psychicznie społeczność jest bardziej efektywna w pracy i edukacji, co przekłada się na rozwój gospodarczy,
- 2) mniejsze obciążenie systemu opieki zdrowotnej – dobre zdrowie psychiczne populacji redukuje koszty związane z leczeniem chorób psychicznych i ich konsekwencji,
- 3) zwiększona spójność społeczna – zdrowie psychiczne sprzyja budowaniu silnych, wspierających i zintegrowanych społeczności,
- 4) zmniejszenie przestępczości i zachowań ryzykownych – lepsze zdrowie psychiczne przyczynia się do redukcji postaw antyspołecznych i działań przestępczych,
- 5) rozwój kapitału ludzkiego – inwestowanie w zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży przekłada się na lepsze wyniki edukacyjne i przyszłe sukcesy zawodowe,
- 6) promocja równości i włączenia społecznego – dbanie o zdrowie psychiczne wszystkich grup społecznych przyczynia się do zmniejszenia nierówności i wykluczenia.

Zdrowie psychiczne jest fundamentem zdrowia publicznego i dobrostanu społecznego. Jego promowanie i ochrona są niezbędne dla zrównoważonego rozwoju jednostek i społeczności, co przynosi korzyści na wielu poziomach życia społecznego i ekonomicznego, podczas gdy zły jego stan niesie ze sobą wiele negatywnych konsekwencji. Kluczowym jest wobec tego inwestowanie w programy wspierające zdrowie psychiczne na wszystkich poziomach.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi wymagają wsparcia w wielu obszarach życia. Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 realizowany w Powiecie Grodziskim, uwzględnia te potrzeby w czterech kluczowych obszarach: medycznym, rodzinnym, wspólnotowym oraz rehabilitacyjnym. Zapewnienie odpowiedniej opieki w każdym z tych obszarów jest kluczowe dla poprawy jakości życia osób zmagających się z problemami psychicznymi oraz ich integracji społecznej.

Do obszaru medycznego należą takie działania jak: wczesne rozpoznanie, informacja o chorobie i leczeniu, opieka medyczna, hospitalizacja, wsparcie psychologiczne. Zaburzenia psychiczne ciągle kojarzą się z izolacją, zamkniętym zakładem opieki, szpitalem psychiatrycznym, tymczasem osób cierpiących na różnego typu dolegliwości psychiczne jest w społeczeństwie coraz więcej. W dzisiejszych czasach zaburzenia psychiczne (takie jak nerwice) figurują na liście chorób cywilizacyjnych, dlatego tak istotna jest kwestia ochrony zdrowia psychicznego.

W obszarze medycznym, Program kładzie nacisk na zapewnienie łatwego dostępu do wysokiej jakości opieki psychiatrycznej i psychologicznej. Zgodnie z najnowszymi przepisami prawa zdrowotnego w przedmiotowym zakresie, Powiat Grodziski będzie kontynuował działania mające na celu zapewnienie swoim mieszkańcom możliwości sprawnego korzystania ze specjalistycznych usług medycznych, polegających w głównej mierze na regularnych konsultacjach z psychiatrą, psychologiem, psychoterapeutą oraz innymi specjalistami zdrowia psychicznego. Farmakoterapia często stanowi kluczowy element leczenia wielu zaburzeń psychicznych, dlatego Program zakłada fachowe wsparcie medyczne, łatwy dostęp do odpowiednich leków psychotropowych oraz monitorowanie ich skuteczności i tolerancji przez specjalistów. Ważnym elementem jest również dalszy rozwój infrastruktury medycznej, w tym placówek oferujących zarówno usługi ambulatoryjne, jak i szpitalne (w oddziałach prowadzonych w formule oddziałów dziennych), co pozwoli na zapewnienie kompleksowej opieki medycznej, dostępnej również w sytuacjach kryzysowych. Program kładzie także duży nacisk na dostępność różnorodnych form psychoterapii, w tym terapii indywidualnej, grupowej oraz rodzinnej, które pomagają pacjentom zrozumieć i zarządzać ich problemami psychicznymi.

Obszar rodzinny jest również istotny, ponieważ rodzina często pełni rolę głównego źródła wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Do obszaru rodzinnego należy: wyrabianie umiejętności opieki nad osobą chorą, umacnianie spójności rodziny, wsparcie w sytuacjach kryzysowych, wsparcie finansowe. Program zakłada edukację rodzin na temat zaburzeń psychicznych oraz sposobów efektywnego wspierania swoich bliskich poprzez szkolenia i warsztaty. Opieka nad osobą z zaburzeniami psychicznymi może być bardzo obciążająca, dlatego oferowane będzie wsparcie dla opiekunów poprzez dostęp do grup wsparcia, poradnictwa oraz w wyjątkowych sytuacjach przerw w opiece (tzw. opieki wytchnieniowej) – co jest zgodne z najnowszymi przepisami prawnymi dotyczącymi opieki zdrowotnej i społecznej.

Rodziny będą również miały dostęp do aktualnych informacji o dostępnych usługach, prawach pacjentów oraz możliwościach wsparcia finansowego i socjalnego poprzez punkty informacyjne funkcjonujące w jednostkach organizacyjnych Powiatu.

Opieka wytchnieniowa stanowi istotny element wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością. Jest to forma pomocy, która pozwala na chwilowy odpoczynek od codziennych obowiązków związanych z opieką nad bliskimi wymagającymi stałej uwagi. Tego rodzaju wsparcie, wprowadzone przez państwo, ma na celu odciążenie opiekunów, zapewniające im możliwość regeneracji sił i zadbania o własne potrzeby zdrowotne czy zawodowe. Na terenie Powiatu Grodziskiego opieka wytchnieniowa realizowana jest głównie przez lokalne ośrodki pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe. Niestety, pomimo dobrej woli i zaangażowania instytucji, dostępność tej formy wsparcia bywa ograniczona. Powodem są przede wszystkim braki kadrowe w ośrodkach pomocy społecznej, które nie zawsze dysponują wystarczającą liczbą wykwalifikowanych pracowników, aby zapewnić ciągłość i pełną dostępność usługi. W efekcie, osoby zainteresowane opieką wytchnieniową mogą napotkać trudności w uzyskaniu terminów zgodnych z ich potrzebami. Warto jednak podkreślić, że instytucje te dokładają wszelkich starań, aby maksymalnie efektywnie zarządzać dostępnymi zasobami i wspierać jak największą liczbę rodzin. W przypadku problemów z dostępnością, warto zwrócić się do lokalnych ośrodków pomocy społecznej, które mogą doradzić alternatywne formy wsparcia lub zaproponować inne rozwiązania. Mimo tych wyzwań, opieka wytchnieniowa pozostaje ważnym elementem systemu pomocy społecznej w Powiecie Grodziskim, a jej dalszy rozwój i udoskonalanie są kluczowe dla poprawy jakości życia zarówno osób z niepełnosprawnością, jak i ich opiekunów.

W obszarze wspólnotowym, do którego zaliczyć należy: pełne uczestnictwo społeczne, unikanie dyskryminacji, przestrzeganie praw człowieka – Program promuje integrację osób z zaburzeniami psychicznymi ze społecznością lokalną poprzez organizację zajęć rekreacyjnych, edukacyjnych oraz wydarzeń społecznych, które sprzyjają budowaniu więzi społecznych. Spotkania w ramach grup wsparcia i samopomocy będą kluczowe dla dostarczania emocjonalnego wsparcia i dzielenia się doświadczeniami. Społeczność powinna być również edukowana na temat zdrowia psychicznego, aby zredukować stygmatyzację i promować akceptację. Lokalne ośrodki pomocy społecznej będą oferować wsparcie w zakresie doradztwa zawodowego, pomocy prawnej oraz dostępu do różnych form pomocy materialnej, co pozwoli na lepsze zaspokojenie potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kluczowym elementem powrotu do pełni funkcji życiowych, zawodowych i społecznych jest rehabilitacja. Do obszaru rehabilitacyjnego należy: wsparcie socjalne, edukacja, wsparcie zawodowe, opieka dzienna, opieka długoterminowa, zaspokojenie potrzeb duchowych. Program przewiduje rozwój kompleksowych programów rehabilitacyjnych, które pomagają w powrocie do pracy, rozwijaniu umiejętności społecznych oraz codziennego funkcjonowania.

Rehabilitacja zawodowa, obejmująca szkolenia zawodowe, doradztwo i pomoc w adaptacji w miejscu pracy, jest niezbędna do zapewnienia stabilności finansowej i poczucia własnej wartości. Program przewiduje również wsparcie asystentów osób z zaburzeniami psychicznymi, którzy będą pomagać w codziennych czynnościach oraz rozwój i wsparcie dla terapii zajęciowych i arteterapii, które pomagają w rozwijaniu umiejętności manualnych, wyrażaniu emocji oraz zwiększaniu poczucia własnej wartości i satysfakcji.

Na zaburzenia psychiczne w większym stopniu narażone są osoby bezdomne, żyjące w złych warunkach społeczno-ekonomicznych lub w biedzie, osoby z niepełnosprawnością, osoby pozostające pod wpływem stresów społecznych w związku ze zmianami społeczno-politycznymi i ekonomicznymi, rodziny i opiekunowie osób z zaburzeniami psychicznymi, osoby z przewlekłymi chorobami somatycznymi, a także osoby, które przechodzą radykalne zmiany życiowe spowodowane, np.: utratą pracy, śmiercią kogoś bliskiego, rozwodem. Ludzie tacy mają problemy z integracją społeczną, jest im znacznie trudniej znaleźć pracę i dlatego częściej korzystają z zasiłków pomocy społecznej przez długi okres. Obciążenie ekonomiczne i społeczne związane z grupami ryzyka jest znaczne i odnosi się między innymi do zwiększania się kosztów opieki zdrowotnej oraz pomocy społecznej, wzrostu wskaźników przestępczości, rozwodów, a także wielu innych konsekwencji społecznych i ekonomicznych. W społeczeństwie nadal dominującym odczuciem wobec problemów zdrowia psychicznego jest lęk, przerażenie, bezradność i obojętność. Wiąże się to ze znikomą znajomością problemu oraz stereotypowym postrzeganiem osób dotkniętych chorobami psychicznymi. Dlatego tak istotnym jest budowanie oraz promowanie zintegrowanych systemów pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w ramach których oferuje się pomoc medyczną, socjalną, edukacyjną i prawną.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego nakłada obowiązek zapewnienia ochrony zdrowia psychicznego na organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane, ale w działaniach w tym zakresie mogą uczestniczyć również stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły, związki wyznaniowe, grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także szereg innych osób fizycznych i prawnych.

Zgodnie z art. 2 powyższej ustawy, ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Do realizacji celów zawartych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego niezbędne są działania informacyjno-edukacyjne promujące zdrowie psychiczne, które opierać się będą na aktywności: środowiska medycznego, administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz środków masowego przekazu. Najlepsze efekty takich działań osiąga się na poziomie lokalnym, gdyż najłatwiej jest tu dotrzeć do jak najszerszego spektrum odbiorców, przy jednoczesnym ukierunkowaniu działań na konkretne uwarunkowania i potrzeby danej społeczności.

Rolę wspierającą w omawianych powyżej kwestiach ma Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego. Opracowany Program uwzględnia zróżnicowane potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi w wielu kluczowych obszarach. Holistyczne podejście, zgodne z najnowszymi przepisami prawnymi i standardami opieki zdrowotnej, ma na celu zapewnienie kompleksowego wsparcia, które umożliwi osobom z zaburzeniami psychicznymi pełne i satysfakcjonujące życie.

Program został opracowany w wyniku szczegółowej analizy potrzeb lokalnej społeczności. Jego realizacja będzie monitorowana i ewaluowana na bieżąco, aby zapewnić skuteczność podejmowanych działań i dostosowywać je do zmieniających się potrzeb.

Wierzymy, że poprzez realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego opracowanego na lata 2024-2030, Powiat Grodziski stanie się miejscem, w którym każdy mieszkaniec będzie mógł liczyć na wsparcie i pomoc, a zdrowie psychiczne stanie się priorytetem w działaniach społecznych i administracyjnych.

II. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA POWIATU

Powiat Grodziski położony jest w województwie mazowieckim, na południowy zachód od Warszawy, w odległości blisko 30 km od stolicy. Zajmuje powierzchnię około 367 km² i graniczy z powiatami: pruskowskim, piaseczyńskim, grójeckim, żyrardowskim, sochaczewskim i warszawskim zachodnim.

W jego skład wchodzi 6 gmin, zróżnicowanych pod względem liczby ludności, stopnia urbanizacji oraz dynamiki rozwoju. Rozwój gospodarczy tego rejonu zapewniają firmy związane z produkcją, usługami i transportem oraz rolnictwo. Demograficzna analiza Powiatu z podziałem na poszczególne gminy pozwala na lepsze zrozumienie lokalnych specyfików oraz wyzwań związanych z zarządzaniem tym regionem.

Podział administracyjny

Powiat Grodziski składa się z następujących gmin:

- 1) Gmina Grodzisk Mazowiecki,
- 2) Gmina Milanówek,
- 3) Gmina Podkowa Leśna,
- 4) Gmina Jaktorów,
- 5) Gmina Żabia Wola,
- 6) Gmina Baranów.

Gmina Grodzisk Mazowiecki

Miejsko-wiejska Gmina Grodzisk Mazowiecki jest największą gminą Powiatu, zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności. Zajmuje powierzchnię nieco powyżej 100 km². W jej skład wchodzi miasto Grodzisk Mazowiecki oraz 35 wsi.

- **Liczba ludności:** Około 45 000 mieszkańców.
- **Rozkład płci:** Podobnie jak w całym Powiecie, kobiety stanowią nieco ponad 50% populacji.
- **Struktura wiekowa:** Przeważa ludność w wieku produkcyjnym (18-64 lata), która stanowi około 60% populacji. Dzieci i młodzież (0-17 lat) to około 20%, a osoby w wieku poprodukcyjnym (65+) stanowią pozostałe 20%.
- **Charakterystyka urbanizacyjna:** Gmina charakteryzuje się wysokim stopniem urbanizacji, ze znaczną koncentracją ludności w mieście Grodzisk Mazowiecki, będącym centrum administracyjnym i gospodarczym Powiatu.
- **Gospodarka:** Dominują usługi, handel oraz przemysł, zwłaszcza spożywczy i budowlany. Bliskość Warszawy wpływa na rozwój sektora usług i zwiększa atrakcyjność gminy dla inwestorów. Atutem gminy jest niewątpliwie łatwy dojazd do Warszawy zarówno dzięki publicznemu transportowi (WKD i PKP), ale również dobremu usytuowaniu autostrady A2.

Gmina Milanówek

Miejska Gmina Milanówek jest znana z malowniczych krajobrazów i zalet klimatycznych, co przyciąga zarówno nowych mieszkańców, jak i turystów. Miasto Milanówek zajmuje powierzchnię blisko 14 km².

- **Liczba ludności:** Około 16 000 mieszkańców.
- **Rozkład płci:** Nieco więcej kobiet niż mężczyzn, zgodnie z trendami krajowymi.
- **Struktura wiekowa:** Wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym, jednak ze znaczną liczbą seniorów (około 25%).
- **Charakterystyka urbanizacyjna:** Przeważa zabudowa jednorodzinna, a miasto Milanówek ma charakter willowy, z licznymi zabytkowymi rezydencjami.
- **Gospodarka:** Głównie usługi, w tym turystyka i handel, a także działalność związana z opieką zdrowotną i rehabilitacją. Około 30% aktywnych zawodowo mieszkańców zajmuje się przemysłem i budownictwem, po blisko 10% przypada na sektory: usługowy, finansowy, rolniczy.

Gmina Podkowa Leśna

Miejska Gmina Podkowa Leśna to mała, ale ekskluzywna gmina, znana z wysokiego standardu życia. Miasto Podkowa Leśna położone jest na terenach leśnych i zajmuje ogółem powierzchnię nieco ponad 10 km². Jest to najmniejsza i najmniej liczna gmina Powiatu Grodzkiego. Początki miasta sięgają lat 20 XX wieku. Jego założenie było bezpośrednio związane z Elektryczną Koleją Dojazdową również z tego okresu. Odzwierciedla to także plan urbanistyczny oparty na koncentrycznych alejach wokół dworca kolejki.

- **Liczba ludności:** Około 4 000 mieszkańców.
- **Rozkład płci:** Kobiety stanowią nieco ponad połowę populacji.
- **Struktura wiekowa:** Wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym, choć liczba seniorów również jest znaczna, ze względu na spokojny charakter gminy.
- **Charakterystyka urbanizacyjna:** Gmina ma charakter willowy, z dużą ilością terenów zielonych i parków.
- **Gospodarka:** Przeważają usługi, szczególnie te związane z opieką zdrowotną, edukacją oraz rekreacją.

Gmina Jaktorów

Gmina Jaktorów to wiejska gmina z rozwijającymi się obszarami podmiejskimi. Powierzchnia wynosi prawie 6 ha, w tym użytki rolne (78%), lasy i grunty leśne (7%) oraz pozostałe grunty (15%). Gmina składa się z miasta oraz 17 wsi podzielonych na 14 sołectw. Przez teren gminy przechodzi droga wojewódzka nr 719, linia kolejowa Warszawa - Skierniewice oraz Centralna Magistrała Kolejowa.

- **Liczba ludności:** Około 12 000 mieszkańców.
- **Rozkład płci:** Przewaga kobiet jest nieznaczna.
- **Struktura wiekowa:** Dominują osoby w wieku produkcyjnym, dzieci i młodzież stanowią około 25%, a osoby starsze około 15%.
- **Charakterystyka urbanizacyjna:** Mieszkańcy są rozproszeni w kilku większych miejscowościach i licznych wsiach.
- **Gospodarka:** Rolnictwo, handel oraz rozwijające się usługi i małe przedsiębiorstwa.

Gmina Żabia Wola

Gmina Żabia Wola to głównie tereny wiejskie, z rosnącą liczbą nowych mieszkańców ze względu na bliskość Warszawy. Zajmuje powierzchnię nieco ponad 100 km², z czego użytki rolne stanowią blisko 70%, lasy i grunty leśne 23%, zaś pozostałe grunty 7%. Duże powierzchnie leśne stanowią cenne ekosystemy (w tym Skulski Las i Skulskie Dęby). Gmina jest atrakcyjna nie tylko pod względem przyrodniczym, ale również inwestycyjnym; jest usytuowana blisko Warszawy, do której prowadzi trasa katowicka, co sprawia, że dojazd jest bardzo szybki.

- **Liczba ludności:** Około 10 000 mieszkańców.
- **Rozkład płci:** Równomierny podział płci.
- **Struktura wiekowa:** Znaczący udział osób w wieku produkcyjnym, dzieci i młodzież stanowią około 30%, a seniorzy około 10%.
- **Charakterystyka urbanizacyjna:** Przeważają obszary wiejskie, choć rozwija się suburbanizacja.
- **Gospodarka:** Głównie rolnictwo, ale także rosnący sektor usług i handel.

Gmina Baranów

Wiejska Gmina Baranów jest najmniej zaludnioną gminą w Powiecie, ale ma duży potencjał rozwojowy. Gmina Baranów zajmuje powierzchnię blisko 76 km². W jej skład wchodzi 21 sołectw.

- **Liczba ludności:** Około 3 000 mieszkańców.
- **Rozkład płci:** Kobiety stanowią nieco większą część populacji.
- **Struktura wiekowa:** Przeważają osoby w wieku produkcyjnym, choć liczba dzieci i młodzieży oraz seniorów jest znaczna.
- **Charakterystyka urbanizacyjna:** Wiejski charakter z niewielkimi miejscowościami i osadami.
- **Gospodarka:** Dominujące rolnictwo, z rozwijającymi się usługami i handlem, zwłaszcza w kontekście planowanego powstania Centralnego Portu Komunikacyjnego. Gmina ma charakter typowo rolniczy, dochód z rolnictwa jest jednym z podstawowych źródeł utrzymania. Mieszkańcy tego terenu podejmują działalność gospodarczą innego rodzaju na niewielką skalę.

Liczba ludności w Powiecie Grodziskim

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) z 2023 roku, populacja Powiatu Grodziskiego wynosi około 90 000 mieszkańców. Liczba ta systematycznie rośnie od lat 90., co jest efektem zarówno wysokiego przyrostu naturalnego, jak i dodatniego salda migracji.

Rozkład płci

Podział ludności pod względem płci jest stosunkowo równomierny, z lekką przewagą kobiet. Kobiety stanowią około 51% populacji, mężczyźni – 49%. Taki rozkład jest typowy dla większości regionów w Polsce i odzwierciedla ogólnokrajowe tendencje demograficzne.

Struktura wiekowa

Struktura wiekowa Powiatu wykazuje zróżnicowanie, które można podzielić na trzy główne grupy wiekowe:

- **Dzieci i młodzież (0-17 lat):** Stanowią około 20% populacji. Znacząca liczba dzieci i młodzieży jest wynikiem relatywnie wysokiego przyrostu naturalnego oraz atrakcyjności Powiatu dla młodych rodzin, poszukujących dogodnych warunków do życia i wychowywania dzieci.
- **Osoby w wieku produkcyjnym (18-64 lat):** Ta grupa jest najliczniejsza i obejmuje około 60% populacji. Wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym jest wynikiem migracji do Powiatu osób aktywnych zawodowo, przyciąganych przez możliwości zatrudnienia oraz dobre połączenia komunikacyjne z Warszawą.
- **Osoby w wieku poprodukcyjnym (65+ lat):** Seniorzy stanowią około 20% populacji. Liczba ta systematycznie rośnie w wyniku wydłużającej się średniej długości życia oraz starzenia się społeczeństwa.

Migracje

Powiat Grodziski od lat przyciąga nowych mieszkańców, zarówno z innych części Polski, jak i z zagranicy. Migracje wewnętrzne, głównie z Warszawy i innych dużych miast, są napędzane przez poszukiwanie lepszej jakości życia, mniejszego zanieczyszczenia powietrza oraz korzystniejszych cen nieruchomości. Powiat jest także miejscem osiedlania się osób powracających z emigracji zarobkowej.

Urbanizacja

Powiat Grodziski charakteryzuje się zróżnicowanym stopniem urbanizacji. Największym miastem jest Grodzisk Mazowiecki, liczący około 30 000 mieszkańców. Inne ważne miejscowości to Milanówek, Podkowa Leśna, Jaktorów, Żabia Wola i Baranów. Obszary wiejskie są mniej zaludnione, jednak w ostatnich latach obserwuje się rozwój suburbanizacji, co prowadzi do wzrostu liczby ludności na tych terenach.

Edukacja i zatrudnienie

W Powiecie Grodziskim funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć placówek edukacyjnych, obejmująca szkoły podstawowe, średnie oraz zawodowe. Na terenie Powiatu działa również kilka niepublicznych uczelni wyższych, co przyciąga młodzież z innych regionów. Rynek pracy jest zdominowany przez sektor usług, handel, transport oraz przemysł, zwłaszcza spożywczy i budowlany.

Gospodarka

Gospodarka Powiatu Grodziskiego opiera się na zróżnicowanych gałęziach przemysłu i usług. Bliskość Warszawy sprawia, że wiele osób dojeżdża do pracy w stolicy, jednocześnie rozwijając lokalne biznesy i usługi. W Powiecie działają liczne małe i średnie przedsiębiorstwa, a także kilka dużych zakładów produkcyjnych.

Opieka zdrowotna

System opieki zdrowotnej w Powiecie Grodziskim jest dobrze rozwinięty - z jednym szpitalem, wieloma przychodniami oraz licznymi specjalistycznymi gabinetami medycznymi. Demograficzny profil Powiatu, ze znaczącym udziałem osób starszych, wymusza rozwój usług medycznych skierowanych na geriatrię oraz choroby przewlekłe.

Perspektywy demograficzne

Prognozy demograficzne wskazują, że populacja Powiatu Grodziskiego będzie nadal rosła, choć tempo wzrostu może się nieco zmniejszyć. Starzenie się społeczeństwa oraz migracje będą nadal kluczowymi czynnikami kształtującymi strukturę demograficzną. Ważnym wyzwaniem będzie dostosowanie infrastruktury i usług publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców, zwłaszcza w zakresie opieki zdrowotnej, edukacji oraz transportu.

Podsumowanie

Powiat Grodziski jest jednym z dynamiczniej rozwijających się regionów w Polsce. Charakteryzuje się bogatą historią, różnorodnością kulturową i szybkim rozwojem infrastrukturalnym. Analiza jego struktury demograficznej pozwala zrozumieć lepiej panujące na tym terenie uwarunkowania i obecny stan oraz przewidywać przyszłe zmiany i wyzwania.

Powiat Grodziski charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą demograficzną, z dużymi różnicami między poszczególnymi gminami. Grodzisk Mazowiecki, jako największa gmina, stanowi centrum administracyjne i gospodarcze, przyciągając nowych mieszkańców i inwestorów. Milanówek i Podkowa Leśna, ze swoim willowym charakterem, przyciągają osoby szukające wysokiej jakości życia. Gminy Jaktorów, Żabia Wola i Baranów, mimo że bardziej wiejskie, rozwijają się dynamicznie, dzięki swojej atrakcyjności i bliskości do Warszawy. Wspólnym wyzwaniem dla wszystkich gmin jest dostosowanie infrastruktury oraz usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, zwłaszcza w kontekście starzenia się społeczeństwa oraz rosnącej liczby mieszkańców. Powiat Grodziski, z jego dynamicznie rozwijającą się strukturą demograficzną, stanowi interesujący przykład regionu łączącego tradycję z nowoczesnością. Równowaga między obszarami miejskimi i wiejskimi, wysoki przyrost naturalny oraz atrakcyjność migracyjna czynią go jednym z ważniejszych powiatów w województwie mazowieckim. Kluczowe znaczenie będzie miało dalsze rozwijanie infrastruktury, usług oraz polityk społecznych, aby sprostać rosnącym i zmieniającym się potrzebom mieszkańców.

Tabela 1. Liczba ludności Powiatu Grodziskiego wg faktycznego miejsca zamieszkania (w miastach/na wsi) w latach 2020-2023.

Rok	Liczba ludności					Gęstość zaludnienia (liczba ludności/1 km ²)
	ogółem	w miastach		na wsi		
		w osobach	% ogółu	w osobach	% ogółu	
2020	101 623	53 997	53,13	47 626	46,87	276,9
2021	103 106	54 388	52,75	48 718	47,25	280,9
2022	104 434	54 701	52,38	49 733	47,62	284,6
2023	105 707	54 941	51,97	50 766	48,03	- ^{n 1}

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

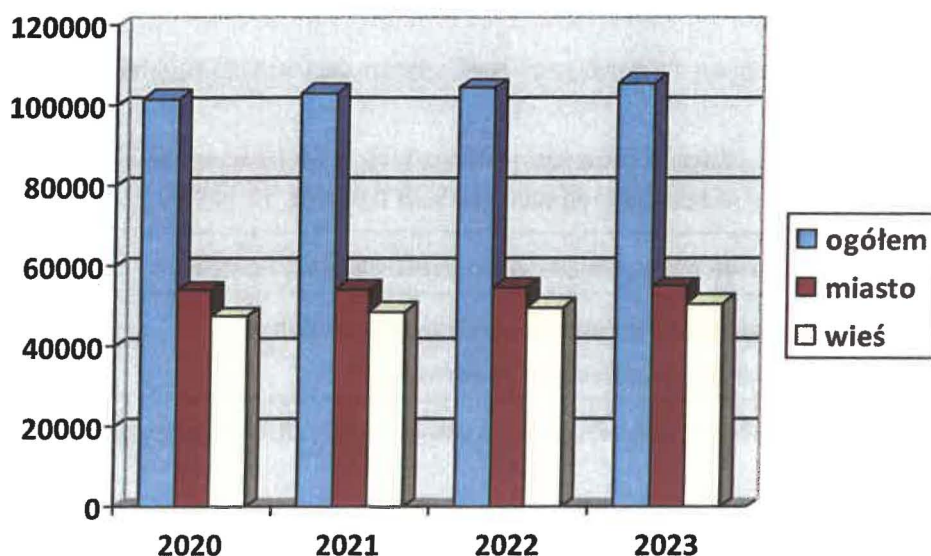
Z powyższej tabeli wynika, że na przestrzeni czterech ostatnich lat liczba ludności w Powiecie Grodziskim zwiększyła się o 4 084 osoby, co stanowi 3,86 % ogółu ludności w Powiecie.

¹ Znak '-' oznacza brak informacji z powodu: zmiany poziomu prezentacji, zmian wprowadzonych do wykazu jednostek terytorialnych lub modyfikacji listy cech w danym okresie sprawozdawczym.

n – dana jeszcze niedostępna.

Wykres 1. Przyrost ludności w Powiecie Grodziskim w latach 2020-2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

Tabela 2. Szczegółowa struktura demograficzna Powiatu Grodziskiego w roku 2022.

Powiat Grodziski	Liczba ludności						
	Wg płci (w osobach oraz w %)		Wg biologicznych grup wiekowych			Wg ekonomicznych grup wiekowych	
	kobiety	mężczyźni	0-14 lat	15-64 lat	65 lat i więcej	(w osobach oraz w % populacji)	
						przedprodukcyjny	produkcyjny
54 169	50 265	19 559	66 949	17 926	23 011	60 325	21 098
51,87%	48,13%	18,73%	64,11%	17,16%	22,03%	57,76%	20,20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na dzień 31.12.2022 r.
(www.stat.gov.pl).

Tabela 3. Szczegółowa struktura demograficzna Powiatu Grodziskiego w roku 2023.

Powiat Grodziski	Liczba ludności						
	Wg płci (w osobach oraz w %)		Wg biologicznych grup wiekowych			Wg ekonomicznych grup wiekowych	
	kobiety	mężczyźni	0-14 lat	15-64 lat	65 lat i więcej	(w osobach oraz w % populacji)	
						przedprodukcyjny	produkcyjny
54 783	50 924	19 415	67 841	18 451	23 233	60 990	21 484
51,83%	48,17%	18,37%	64,18%	17,45%	21,98%	57,70%	20,32%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na dzień 31.12.2023 r.
(www.stat.gov.pl).

III. DIAGNOZA WYSTĘPOWANIA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO

Przy ustaleniu liczby osób z zaburzeniami psychicznymi wzięto pod uwagę następujące dane:

Tabela 4. Liczba osób zamieszkujących województwo mazowieckie oraz Powiat Grodziski wg danych GUS na dzień 31.12.2023 r.

Liczba mieszkańców województwa mazowieckiego – ogółem	5 510 527
Liczba mieszkańców Powiatu Grodziskiego – ogółem (stanowiąca 1,92% mieszkańców Mazowsza)	105 707

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

Tabela 5. Liczba pacjentów zamieszkujących województwo mazowieckie oraz Powiat Grodziski objętych psychiatryczną opieką zdrowotną w latach 2022-2023.

Liczba pacjentów objętych psychiatryczną opieką zdrowotną – ogółem (bez podziału na formę i przyczynę leczenia)		
Dane dziedziczne GUS	Rok 2022	Rok 2023
Liczba mieszkańców województwa mazowieckiego leczonych psychiatrycznie - w szpitalach i na oddziałach psychiatrycznych	34 624	- ⁿ
Liczba mieszkańców województwa mazowieckiego leczonych psychiatrycznie - w poradniach zdrowia psychicznego (publicznych i niepublicznych)	- ⁿ	- ⁿ
Liczba mieszkańców województwa mazowieckiego leczonych psychiatrycznie - w innych formach opieki psychiatrycznej	- ⁿ	- ⁿ
Liczba mieszkańców Powiatu Grodziskiego leczona psychiatrycznie - w Poradni Zdrowia Psychicznego – stanowiąca: ➤ % mieszkańców Powiatu Grodziskiego (na 31.12.2023 r.) – brak danych ➤ % mieszkańców Mazowsza (na 31.12.2023 r.) – brak danych	- ⁿ	- ⁿ
Liczba mieszkańców Powiatu Grodziskiego leczona psychiatrycznie w Poradni Zdrowia Psychicznego w Grodzisku Mazowieckim – stanowiąca: ➤ 0,92% mieszkańców Powiatu Grodziskiego (na 31.12.2023 r.) ➤ 0,02% mieszkańców Mazowsza (na 31.12.2023 r.)	979	970

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl) oraz danych PZP w Grodzisku Mazowieckim.

Na szczególną uwagę w diagnozie występowania zaburzeń psychicznych na terenie Powiatu Grodziskiego zasługują dane dotyczące liczby udzielonych porad i liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, które przedstawiają się następująco:

Tabela 6. Liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Grodziskiego w latach 2020-2023.

Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	Liczba placówek			
	2020	2021	2022	2023
Przychodnie – ogółem	51	49	54	56
Przychodnie samorządowe	2	4	5	- ⁿ
Apteki	29	29	29	29
Punkty apteczne	5	4	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

Tabela 7. Liczba udzielonych porad w placówkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Grodziskiego w latach 2020-2023.

Porady lekarskie	Liczba porad			
	2020	2021	2022	2023
Porady lekarskie – ogółem	678 116	706 748	763 027	857 386
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	472 064	491 589	497 853	556 261
- w przychodniach podlegających samorządowi	25 615	25 719	27 532	- ⁿ

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

W ramach leczenia psychiatrycznego i uzależnień na terenie Powiatu Grodziskiego realizowana jest opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi w formie ambulatoryjnego leczenia psychiatrycznego.

Ambulatoryjne leczenie psychiatryczne prowadzą:

- 1) poradnia zdrowia psychicznego (świadczenia zdrowia psychicznego dla dorosłych),
- 2) poradnia leczenia uzależnień (świadczenia leczenia uzależnień).

Tabela 8. Działalność Poradni Zdrowia Psychicznego w Grodzisku Mazowieckim w latach 2020-2023.

Porady udzielone w Poradni/gabiniecie		Liczba porad			
		2020	2021	2022	2023
Liczba porad – ogółem		4015	5386	5618	5602
z tego	Lekarskich	2371	3143	3406	3496
	Psychologa	821	925	850	873
	Innego terapeuty	823	1318	1362	1233
Inne świadczenia		Liczba porad			
		2020	2021	2022	2023
Psychoterapia indywidualna		1644	2243	2212	2106
Psychoterapia grupowa/rodzinna		0	0	0	0
Interwencje pracownika socjalnego		3	2	4	2
Wizyty w środowisku chorego		0	0	0	0
Skierowanie do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych		2	1	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZP w Grodzisku Mazowieckim.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 ze zm.) mówiąc o osobach z zaburzeniami psychicznymi mamy na myśli osoby:

- chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychotyczne),
- upośledzone umysłowo,
- wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Osoby psychicznie chore

Osoby chore psychicznie cierpią na zaburzenia psychiczne charakteryzujące się zmianami w zakresie myślenia, świadomości, intelektu, woli, uczuć działania i innych czynników psychicznych, prowadzące do znacznych zaburzeń wpływających na zachowanie i funkcjonowanie emocjonalne, społeczne i poznawcze. Polega ono na nieodpowiedzialnych reakcjach emocjonalnych o różnej postaci i stopniu nasilenia, na zniekształceniach procesu rozumienia i komunikacji.

Na ogół osoby psychicznie chore nie potrafią świadomie kierować swoim własnym losem, być samodzielne i niezależne od innych. Wiele z nich musi być izolowanych od społeczeństwa.

Formalnie choroby psychiczne podzielone zostały na:

- psychozy (np. schizofrenia, psychoza maniakalno-depresyjna),
- choroby uwarunkowane organicznie (np. otępienie, degeneracyjne choroby mózgu),
- nerwice (np. stany lękowe, obsesje),
- zaburzenia zachowania i osobowości.

Upośledzenie umysłowe

Zgodnie z art. 7 pkt 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo bez względu na stopień upośledzenia organizuje się naukę i zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, w szczególności w przedszkolach, szkołach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ośrodkach rehabilitacyjno-wychowawczych, w domach pomocy społecznej i podmiotach leczniczych, a także w domu rodzinnym.

Pierwszą i najważniejszą rzeczą jest rozróżnienie niepełnosprawności intelektualnej i choroby psychicznej, gdyż od tego zależy zróżnicowanie potrzeb i oczekiwań osób dotkniętych niepełnosprawnością.

Niepełnosprawność intelektualna jest stanem, a nie chorobą; jest skutkiem nieprawidłowej budowy lub uszkodzenia mózgu w życiu płodowym, w czasie porodu lub krótko po urodzeniu. Przy niepełnosprawności intelektualnej głębokiej występują sprzężenia z innymi niepełnosprawnościami lub chorobami.

Niepełnosprawność intelektualną charakteryzują dwa czynniki:

- 1) funkcjonowanie intelektualne poniżej średniego poziomu normy wiekowej,
- 2) wyraźne uszkodzenie zdolności przystosowania się do społeczeństwa.

Rozróżniamy 4 stopnie niepełnosprawności intelektualnej: lekką, umiarkowaną, znaczną i głęboką.

Głównym problemem niepełnosprawności umysłowej (intelektualnej) jest trudność w rozumieniu czy uczeniu się z wykorzystaniem myślenia logicznego, wyobraźni i pamięci. Mocną stroną osób z niepełnosprawnością intelektualną są dobre emocje i możliwości w zakresie funkcjonowania społecznego. Dotyczy to zwłaszcza osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną głębszych stopni uczą się z wykorzystaniem konkretów, praktycznej działalności, w powtarzalnych sytuacjach, we współpracy z innymi, w sprzyjającej atmosferze bezpieczeństwa, akceptacji i doświadczania sukcesów. Najlepszą szkołą dla nich jest udział w autentycznym życiu oraz kontaktach z rówieśnikami.

1. PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

1.1. Dane dotyczące leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi (z wyłączeniem uzależnień).

Poradnia Zdrowia Psychicznego w Grodzisku Mazowieckim oferuje specjalistyczną pomoc psychiatryczną, psychologiczną i terapeutyczną (wyłącznie w zakresie psychiatryczno-psychologicznym; nie prowadzi terapii uzależnień). Głównym celem Poradni Zdrowia Psychicznego jest złagodzenie i stopniowe eliminowanie cierpienia psychicznego.

Tabela 9. Dane Poradni Zdrowia Psychicznego dotyczące leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z wyłączeniem uzależnień – za 2022 rok.

Wyszczególnienie	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 – Ogółem z zaburzeniami psychicznymi (suma wierszy 02–16)	979	354	9	107	598	265	19	7	1	2	13	3
2 - zaburzenia organiczne (F00 - 09)	144	75	0	2	58	84	0	0	0	0	0	0
3 - schizofrenia (F20)	104	58	0	5	76	23	0	0	0	0	0	0
4 - zaburzenia schizotypowe: schizofreniczne i urojeniowe (bez schizofrenii) (F21–F29)	17	9	0	1	11	5	0	0	0	0	0	0
5 - epizody afektywne (F30 i F32)	145	31	0	29	90	26	3	1	0	0	3	0
6 - depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe (F31 i F33)	163	29	0	3	100	60	1	0	0	0	0	1

Wyszczególnienie	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7 - inne zaburzenia nastroju (afektywne) (F34-F39)	18	7	0	5	13	0	1	1	0	0	1	0
8 - zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne (F40- F48)	251	60	4	34	169	44	10	3	0	1	7	2
9 - zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania (F50)	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
10 - inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F51-F59)	2	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
11 - zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	4	2	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0
12 - upośledzenie umysłowe (F70-F79)	90	58	0	17	58	15	3	1	0	1	2	0
13 - całościowe zaburzenia rozwojowe (F84)	10	8	2	4	4	0	1	1	1	0	0	0
16 - nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	30	15	3	5	16	6	0	0	0	0	0	0
17 - mężczyźni	354	354	6	43	223	82	7	7	1	0	6	0
18 - Osoby zamieszkałe na wsi	285	102	2	29	185	69	3	0	0	0	2	1
19 - Opieka czynna	880	315	7	85	540	248	12	3	0	1	8	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZP w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 10. Dane Poradni Zdrowia Psychicznego dotyczące leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi używaniem alkoholu – za 2022 rok.

Wyszczególnienie	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 – Ogółem z zaburzeniami psychicznymi związanymi z alkoholem (suma wierszy 02–09)	7	4	0	1	5	1	1	1	0	0	1	0
4 - zespół uzależnienia (F10.2)	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
5 - zespół abstynencyjny bez majaczenia (F10.3)	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0
8 - zespół amnestyczny (F10.6)	4	2	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0
9 - inne zaburzenia psychiczne (F10.7, F10.8, F10.9)	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
10 - mężczyźni	4	4	0	1	2	1	1	1	0	0	1	0
11 - osoby zamieszkałe na wsi	3	2	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
12 - opieka czynna	7	4	0	1	5	1	1	1	0	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZP w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 11. Dane Poradni Zdrowia Psychicznego dotyczące leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z wyłączeniem uzależnień – za 2023 rok.

Wyszczególnienie	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 - Ogółem z zaburzeniami psychicznymi (suma wierszy 02–16)	970	350	9	98	572	291	12	5	0	3	9	0
2 - zaburzenia organiczne (F00-09)	141	77	0	3	55	83	0	0	0	0	0	0
3 - schizofrenia (F20)	111	67	0	7	80	24	1	1	0	0	1	0
4 - zaburzenia schizotypowe: schizofrenia i urojeniowe (bez schizofrenii) (F21–F29)	14	9	0	1	9	4	0	0	0	0	0	0
5 - epizody afektywne (F30 i F32)	136	24	1	21	88	26	2	1	0	0	2	0

Wyszczególnienie	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
6 - depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe (F31 i F33)	148	28	1	3	86	58	0	0	0	0	0	0
7 - inne zaburzenia nastroju (afektywne) (F34-F39)	23	8	2	4	12	5	1	1	0	0	1	0
8 - zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne (F40- F48)	256	60	4	34	161	57	6	1	0	3	3	0
9 - zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania (F50)	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
10 - inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F51-F59)	4	1	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0
11 - zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	4	1	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0
12 - upośledzenie umysłowe (F70-F79)	79	49	0	14	52	13	0	0	0	0	0	0
13 - całościowe zaburzenia rozwojowe (F84)	11	9	0	8	3	0	0	0	0	0	0	0
14 - pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego (F80-F83, F88, F89)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15 - pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego (F80-F83, F88, F89)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16 - nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	41	17	1	1	23	16	2	1	0	0	2	0
17 - mężczyźni	350	350	2	41	221	86	5	5	0	0	5	0
18 - Osoby zamieszkałe na wsi	289	101	6	26	178	79	4	2	0	1	3	0
19 - Opieka czynna	897	327	9	80	534	274	8	4	0	2	6	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZP w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 12. Dane Poradni Zdrowia Psychicznego dotyczące leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi używaniem alkoholu – za 2023 rok.

Wyszczególnienie	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat			
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 - Ogółem z zaburzeniami psychicznymi związanymi z alkoholem (suma wierszy 02–09)	5	3	0	0	5	0	1	1	0	0	1	0
2 - ostre zatrucie (F10.0)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 - używanie szkodliwe (F10.1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 - zespół uzależnienia (F10.2)	2	2	0	0	2	0	1	1	0	0	1	0
5 - zespół abstynencyjny bez majaczenia (F10.3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 - zespół abstynencyjny z majaczeniem (F10.4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7 - zaburzenia psychotyczne bez majaczenia (F10.5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8 - zespół amnestyczny (F10.6)	3	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
9 - inne zaburzenia psychiczne (F10.7, F10.8, F10.9)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10 - mężczyźni	3	3	0	0	3	0	1	1	0	0	1	0
11 - osoby zamieszkałe na wsi	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
12 - opieka czynna	4	2	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZP w Grodzisku Mazowieckim.

2. PORADNIA LECZENIA UZALEŻNIEŃ

2.1. Działania związane z problematyką dotyczącą uzależnień.

Poradnia Leczenia Uzależnień w Grodzisku Mazowieckim obejmuje specjalistyczną, ambulatoryjną opieką zdrowotną osoby pijące szkodliwie, uzależnione od alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych (leki, narkotyki) oraz członków ich rodzin, czyli osoby współuzależnione, dzieci i młodzież doświadczające problemów spowodowanych piciem alkoholu i używaniem narkotyków, dorosłe dzieci alkoholików, osoby dotknięte problemem hazardu, pracoholizmu i infoholizmu, osoby doświadczające różnych form przemocy oraz rodziców i nauczycieli, dzieci i młodzieży z trudnościami szkolnymi, zaburzeniami zachowania, eksperymentującymi z alkoholem i narkotykami.

Placówka oferuje stacjonarną i kompleksową terapię uzależnień. Przyjmuje pacjentów: kobiety i mężczyzn używających szkodliwie alkoholu, uzależnionych do alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych, z zaburzeniami nawyków i popędów, uzależnionych od hazardu.

W Poradni Leczenia Uzależnień zakres świadczeń terapeutycznych obejmuje:

- 1) realizację programu psychoterapii dla osób uzależnionych od alkoholu, środków psychoaktywnych i hazardu,
- 2) realizację programu psychoterapii dla osób żyjących w bliskich związkach z osobą uzależnioną, tzn. osób współuzależnionych,
- 3) pomoc osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych w celu znalezienia odpowiedniej placówki zajmującej się danym problemem, np. dzieci z rodzin alkoholowych wykorzystywane seksualnie, przemoc w rodzinie,
- 4) kierowanie pacjentów uzależnionych na leczenie stacjonarne do szpitali specjalistycznych,
- 5) inne zaburzenia zachowań.

Poradnia posiada kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Tabela 13. Działalność Poradni Leczenia Uzależnień w Grodzisku Mazowieckim w zakresie udzielanych porad w latach 2018-2023.

Rok	Ogółem	Uzależnionych	Współuzależnionych
2018	341	269	72
2019	405	322	83
2020	320	257	63
2021	372	292	80
2022	389	305	84
2023	411	339	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PLU w Grodzisku Mazowieckim.

3. POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

3.1. Dane dotyczące wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Mazowieckim wykonuje zadania rządowe, wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (*Dz. U. z 2024 r. poz. 44 ze zm.*) w zakresie: orzekania o niepełnosprawności dzieci i młodzieży do 16 roku życia, stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia oraz wskazania do ulg i uprawnień.

Dane dotyczące wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, osobom z zaburzeniami psychicznymi:

- 1) **osoby po 16 roku życia** – orzeczenia wydane z symbolem niepełnosprawności:
- **01-U** (upośledzenia umysłowe począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym),
  - **02-P** (w tym: zaburzenia psychosomatyczne, zaburzenia nastroju począwszy od zaburzeń o umiarkowanym stopniu nasilenia, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia, zespoły otępienne),
  - **12-C** (całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia).

Tabela 14. Ilość i rodzaj wydanych orzeczeń ze względu na przyczynę niepełnosprawności, w latach 2021-2023.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Ilość wydanych orzeczeń- rok		
	2021	2022	2023
01-U	7	15	13
02-P	78	81	116
12-C	22	24	51
RAZEM	107	120	180

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 14a. Ilość i rodzaj wydanych orzeczeń (z symbolami: 01-U, 02-P, 12-C) z podziałem na uzyskany stopień niepełnosprawności, w latach 2021-2023.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Stopień znaczny			Stopień umiarkowany			Stopień lekki		
	rok			Rok			rok		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
01-U	4	10	8	2	4	4	1	1	1
02-P	15	22	36	61	55	75	2	4	5
12-C	5	7	12	14	13	37	3	4	2
RAZEM	24	39	56	77	72	116	6	9	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Jak wynika z powyższych tabel, ilość orzeczeń dotyczących upośledzenia umysłowego, zaburzeń psychicznych i całościowych zaburzeń rozwojowych jest zmienna, natomiast zawsze stanowi niewielki odsetek orzeczeń wydawanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Mazowieckim.

Sumaryczna ilość wydawanych orzeczeń zwiększa się, jednakże liczbę orzeczeń o niepełnosprawności w stopniu lekkim można przyjąć za utrzymującą się na tym samym poziomie. Największą różnicę (wzrost) ilości wydawanych orzeczeń obserwujemy w roku 2023, co może być spowodowane zakończeniem pandemii Covid-19.

Tabela 14b. Liczba wydanych orzeczeń (z symbolami: 01-U, 02-P, 12-C) w grupach wiekowych, w latach 2021-2023.

Podział ze względu na wiek	Wiek											
	16-25			26-40			41-60			Powyżej 61		
	Rok											
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Ogółem	33	41	72	23	25	25	32	27	38	19	27	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 14c. Liczba wydanych orzeczeń (z symbolami: 01-U, 02-P, 12-C) dla kobiet i mężczyzn, w latach 2021-2023.

Podział ze względu na płeć	Rok		
	2021	2022	2023
Kobiety	49	56	79
Mężczyźni	58	64	101

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Powyższe zestawienie przedstawia jak wydawane orzeczenia dzielą się ze względu na płeć oraz wiek mieszkańców powiatu grodziskiego. Wynika z niego, że najwięcej orzeczeń wydawanych jest mężczyznom oraz osobom w wieku 16-25 lat.

2) **Dzieci do 16 roku życia** – orzeczenia wydane z symbolem niepełnosprawności:

- **01-U** (upośledzenia umysłowe począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym),
- **02-P** (w tym: zaburzenia psychosomatyczne, zaburzenia nastroju począwszy od zaburzeń o umiarkowanym stopniu nasilenia, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia, zespoły otępienne),
- **12-C** (całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia).

Tabela 15. Ilość i rodzaj orzeczeń wydanych ze względu na przyczynę niepełnosprawności, w latach 2021-2023.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	liczba wydanych orzeczeń - rok		
	2021	2022	2023
01-U	4	1	1
02-P	3	8	5
12-C	74	87	151
RAZEM	81	96	157

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 15a. Liczba wydanych orzeczeń (z symbolami: 01-U, 02-P, 12-C) w grupach wiekowych, w latach 2021-2023.

Podział ze względu na wiek orzekanych	Wiek								
	0-3			4-7			8-16		
	Rok								
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Ogółem	12	15	20	23	33	54	46	48	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 15b. Liczba wydanych orzeczeń (z symbolami: 01-U, 02-P, 12-C) dla dziewczynki i chłopców, w latach 2021-2023.

Podział ze względu na płeć	Rok		
	2021	2022	2023
Dziewczynki	22	30	49
Chłopcy	59	66	108

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Jak wynika z powyższych tabel, podobnie jak u osób powyżej 16 roku życia, w roku 2023 notowany jest największy wzrost wydawanych orzeczeń oraz przeważają chłopcy.

Spośród otrzymanych danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, można stwierdzić, że w okresie 2021-2023 w Powiecie Grodziskim wzrosła liczba dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi. Analiza porównawcza tej grupy dzieci z pozostałymi przyczynami niepełnosprawności, wykazuje przewagę nad innymi schorzeniami oraz rokroczną tendencję zwyżkową.

Tabela 16. Ilość dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności z przyczyny całościowych zaburzeń rozwojowych, w stosunku do dzieci z orzeczeniami z przyczyn pozostałych 11 grup niepełnosprawności – w latach 2021-2023.

Rok	Dzieci do 3 lat	Dzieci od 4 do 7 lat	Dzieci od 8 do 16 lat	Ilość dzieci z całościowym zaburzeniem rozwojowym	% w stosunku do pozostałych 11 przyczyn niepełnosprawności
2021	16%	30%	54%	74	43%
2022	17%	36%	47%	87	51%
2023	13%	36%	51%	151	61%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PZOON w Grodzisku Mazowieckim.

Do całościowych zaburzeń rozwojowych, zgodnie z powszechnie przyjętymi kryteriami (ICD-10), zalicza się: Autyzm dziecięcy, Autyzm atypowy, Zespół Retta, dziecięce zaburzenia dezintegracyjne, zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi, Zespół Aspergera oraz inne całościowe zaburzenia rozwojowe.

Grupa całościowych zaburzeń rozwoju dziecka charakteryzuje się opóźnieniem lub nieprawidłowościami w zakresie relacji społecznych, zakłóceniami zdolności komunikacji, uczuć i budowania relacji interpersonalnych, zaburzeniem i stereotypowością zachowania oraz trudnościami z integracją wrażeń zmysłowych. Zaburzeniom tym towarzyszą różne zaburzenia psychiczne, choroby somatyczne lub upośledzenia umysłowe rozpoznawalne na podstawie specyficznego wzorca zachowań. Istotnym elementem wsparcia rodziców dzieci z całościowym zaburzeniem rozwojowym jest system wczesnego rozpoznania nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Wczesne rozpoznanie zaburzeń, które są bardzo zróżnicowane, pozwala na wprowadzenie odpowiedniej terapii, która w wielu przypadkach jest kluczowa do poprawy funkcjonowania dziecka.

Tabela 17. Podobieństwa i różnice w kryteriach diagnostycznych całościowych zaburzeń rozwojowych, według Haris, Glasberg i Ricca.

Diagnoza	Zaburzenia rozwoju społecznego	Zaburzenia mowy	Sztywne zachowania	Pogorszenie funkcjonowania	Upośledzenie umysłowe
Autyzm	x	x	x	-	x/-
Zespół Retta	x	x	x	x	x
Zaburzenia dezintegracyjne	x	x	x	x	x
Zespół Aspergera	x	-	x	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Powiecie Grodziskim, na lata 2018-2022.

4. POWIATOWY URZĄD PRACY

4.1. Dane o stanie osób bezrobotnych z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Mazowieckim realizuje zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44 ze zm.).

Zdrowie psychiczne jest jednym z ważniejszych aspektów życia każdego człowieka. Osoby z zaburzeniami psychicznymi często narażone są na problemy wynikające ze stereotypowego myślenia, dotyczącego chorób psychicznych. Specyfika zaburzeń psychicznych sprawia trudności w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie, a także w pełnieniu ról społecznych oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Osoby chore psychicznie mają zaburzony sposób postrzegania czasu, organizacji swojej pracy, podejmowania stałego, systematycznego wysiłku, wywiązywania się ze zobowiązań. Niejednokrotnie choroba stanowi bezpośrednią przyczynę utraty zatrudnienia lub przerwania edukacji. W związku z tym takie osoby mają duże trudności w samodzielnym funkcjonowaniu społecznym, w szczególności na rynku pracy. Stanowią zatem grupę osób szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zatrudnienie jest, więc jednym z ważniejszych czynników umożliwiających tym osobom włączenie się w życie społeczne. Dzięki pracy nawet bardzo poszkodowany zdrowotnie człowiek może być bardziej samodzielny i niezależny.

W modelu medycznym niepełnosprawność to długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna.

Populacja osób z niepełnosprawnością dzieli się na dwie podstawowe grupy:

- 1) osoby z niepełnosprawnością prawnie – mające odpowiednie, aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez uprawniony do tego organ,
- 2) osoby z niepełnosprawnością biologicznie – nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności, jednakże deklarujące całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Mazowieckim prowadzi ewidencję osób z niepełnosprawnością bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu.

Według stanu na koniec 2023 r. w statystykach urzędu zarejestrowanych było 1 045 osób bezrobotnych (551 kobiet i 494 mężczyzn).

W porównaniu do grudnia 2018 r. liczba bezrobotnych zwiększyła się tylko o 1 osobę. Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2023 r. wynosiła 2,8%, co dawało Powiatowi Grodzickiemu szóste miejsce w województwie mazowieckim w obszarze najniższego bezrobocia.

W statystykach urzędu na koniec grudnia 2023 r. zarejestrowane były 83 osoby z niepełnosprawnością (34 kobiety i 49 mężczyzn), tj. 7,9% ogółu osób oraz 37 osób poszukujących pracy, w tym 16 osób z niepełnosprawnością niepozostających w zatrudnieniu (6 kobiet i 10 mężczyzn).

Tabela 18. Struktura osób będących w ewidencji osób z niepełnosprawnością oraz poszukujących pracy (posiadających rentę z tytułu niezdolności do pracy) - w latach 2018-2023.

Rok	Liczba osób z niepełnosprawnością	
	Bezrobotni	Poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu
2018	67	12
2019	57	23
2020	82	11
2021	89	12
2022	87	14
2023	83	16

Źródło: opracowanie własne wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim

Największa liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnością zarejestrowana była w 2021 r. – wynosiła 89 osób, tj. 6,8% ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do 2018 r., na koniec 2023 r. nastąpił wzrost o 16 osób. Natomiast największy wzrost osób poszukujących pracy odnotowano w 2019 r. – były to 23 osoby.

W latach 2018-2023 udział osób z niepełnosprawnością w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy wykazywał tendencje wzrostowe, a liczba osób poszukujących pracy kształtowała się na zbliżonym poziomie.

Tabela 19. Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi – wg stopnia niepełnosprawności, w latach 2018-2023.

Stopień niepełnosprawności	Liczba osób											
	Bezrobotni						Poszukujący pracy					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Znaczny	-	-	2	-	1	2	4	13	2	2	4	4
umiarkowany	29	28	35	45	50	44	8	9	7	7	10	10
Lekki	38	29	45	44	36	37	-	1	2	3	1	2

Źródło: opracowanie własne wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim.

W strukturze osób z niepełnosprawnością w latach 2018-2023 przeważały osoby posiadające orzeczenie w stopniu umiarkowanym na poziomie ok. 50%, na drugim miejscu odnotowano stopień lekki, zaś stopień znaczny posiadała znikoma liczba osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 20. Struktura osób będących w ewidencji osób z niepełnosprawnością oraz poszukujących pracy – wg wieku, w latach 2018-2023.

Kategoria wiekowa	Liczba osób											
	Bezrobotni						Poszukujący pracy					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
18 - 24	5	9	7	8	5	8	1	3	-	-	-	2
25 - 29	3	-	5	3	9	9	-	4	2	-	1	1
30 - 39	10	8	14	11	6	10	2	9	2	2	3	2
40 - 44	8	4	11	9	10	7	1	2	1	2	2	2
45 - 49	6	7	7	9	12	9	4	2	2	4	6	3
50 - 54	8	5	9	10	11	10	3	2	1	1	1	2
55 - 59	16	11	10	18	16	13	1	1	1	-	1	2
60 i więcej	11	13	19	21	18	17	-	-	2	3	1	2
RAZEM	67	57	82	89	87	83	12	23	11	12	15	16

Źródło: opracowanie własne wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim.

W latach 2018-2023, według kategorii wiekowej największy odsetek osób z niepełnosprawnością stanowiły osoby w wieku 50-59 lat oraz w wieku 60 i więcej lat, natomiast pośród osób poszukujących pracy - według kategorii wiekowej przeważała grupa osób w wieku 45-49 lat.

Tabela 21. Struktura osób z niepełnosprawnością zamieszkujących Powiat Grodziski – ze względu na rodzaj niepełnosprawności, w latach 2018-2023.

Przyczyna niepełnosprawności	Liczba osób											
	Bezrobotni						Poszukujący pracy					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Upośledzenie umysłowe	2	1	4	2	4	5	-	1	-	-	-	-
Choroby psychiczne	9	8	9	16	17	11	2	6	2	2	2	-
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	5	3	5	5	4	4	-	1	1	1	1	1
Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	1	1	2	5	6	-	-	-	-	-	1
Choroby narządu wzroku	4	7	5	8	8	5	1	1	-	-	1	1
Upośledzenie narządu ruchu	10	13	23	25	13	17	1	3	-	3	4	6
Epilepsja	3	1	5	3	2	6	-	-	-	-	-	-
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	4	4	5	4	5	3	2	1	1	-	-	1
Choroby układu pokarmowego	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-
Choroby układu moczowo-płciowego	2	4	3	-	1	3	-	1	-	-	-	-
Choroby neurologiczne	21	7	13	13	21	17	3	4	4	4	4	4
- inne	5	7	8	8	4	2	3	4	3	2	3	2
- nieustalony	1	1	1	2	1	2	-	1	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim.

W strukturze osób z niepełnosprawnością oraz poszukujących pracy, ze względu na rodzaj niepełnosprawności, dominującą grupę w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy stanowiły osoby: z upośledzeniem narządu ruchu, z chorobami neurologicznymi oraz z chorobami psychicznymi.

Tabela 22. Struktura osób z niepełnosprawnością zamieszkujących Powiat Grodziski – ze względu na wykształcenie, w latach 2018-2023.

Wykształcenie	Liczba osób											
	Bezrobotni						Poszukujący pracy					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wyższe	5	-	7	4	10	5	2	-	1	1	1	1
Policealne i średnie zawodowe - w tym specjalne	22	11	15	16	18	16	4	2	4	5	5	4
Średnie ogólnokształcące - w tym specjalne	3	3	10	8	7	11	1	6	4	3	5	4
Zasadnicze zawodowe - w tym specjalne	19	21	33	31	28	30	1	4	1	1	1	2
Gimnazjalne - w tym specjalne	3	6	5	9	6	6	-	1	-	-	-	-
Podstawowe i podstawowe nieukończone - w tym specjalne	15	16	12	21	18	15	4	10	1	2	3	5

Źródło: opracowanie własne wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim.

W latach 2018-2023 najliczniejszą grupę zarejestrowanych osób z niepełnosprawnościami oraz poszukujących pracy, według wykształcenia stanowiły osoby, które ukończyły edukację na poziomie zasadniczym zawodowym, podstawowym, policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym.

Na podstawie dokonanych analiz nasuwa się wniosek, że brak kwalifikacji zawodowych oraz niski poziom wykształcenia były głównymi czynnikami stwarzającymi trudności w uzyskaniu zatrudnienia.

IV. FORMY WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

1. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, a także rehabilitacji społecznej, które mają na celu zapewnienie pomocy dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej.

Do kluczowych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie ochrony zdrowia psychicznego należą m. in.:

- udzielanie bezpłatnego poradnictwa: prawnego, psychologicznego, socjalnego dla osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych czy trudnych,

- udostępnianie na stronie internetowej numerów telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie (tzw. telefonów zaufania) oraz informatora o jednostkach świadczących nieodpłatne poradnictwo,
- podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym organizowanie zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową,
- realizacja inicjatyw z zakresu rehabilitacji społecznej, zgodnych z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (*Dz. U. z 2024 r. poz. 44 ze zm.*) – w ramach pozyskanych środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dla osób z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- pozyskiwanie środków finansowych z programów PFRON na wsparcie osób z niepełnosprawnościami, m.in.: „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, „Aktywny Samorząd”.

Tabela 23. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wsparcia w PCPR, w latach 2021-2023.

Zadania	Liczba osób					
	2021		2022		2023	
	ogółem	01-U, 02-P, 12-C	ogółem	01-U, 02-P, 12-C	ogółem	01-U, 02-P, 12-C
Turnus rehabilitacyjny	71	10	120	26	107	34
Przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze	112	1	140	18	125	13
Sprzęt rehabilitacyjny	20	4	15	3	13	6
Likwidacja barier architektonicznych – w komunikowaniu się i technicznych	51	17	54	18	51	16
Dofinansowanie sportu, turystyki, rekreacji dla organizacji pozarządowych	1 organizacja	brak danych	0	0	5 organizacje	brak danych
Aktywny samorząd	79	4	76	13	100	17
Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	61	15	101	32	95	29
Mieszkanie dla absolwenta	0	0	0	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

2. WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

2.1. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „MALWA PLUS” w Grodzisku Mazowieckim.

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „MALWA PLUS” w Grodzisku Mazowieckim jest częścią jednostki organizacyjnej, utworzoną w celu realizacji procesu aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnością. Celem działania warsztatu jest rehabilitacja prowadząca do włączania osób z niepełnosprawnościami w rynek pracy oraz przygotowująca uczestników do życia w środowisku społecznym. Uczestnicy warsztatów są dowożeni na zajęcia i odwożeni po ich zakończeniu samochodami przystosowanymi do przewozu osób z niepełnosprawnością. Terapia przebiega zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji, opracowanym dla każdego uczestnika i zatwierdzanym przez radę programową. Uczestnicy posiadają aktualne orzeczenia o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w WTZ. Warsztat jest placówką pobytu dziennego, a realizacja jego działalności rehabilitacyjnej prowadzona jest w 10 pracowniach.

Są to następujące pracownie:

- pracownia treningu mieszkaniowego,
- pracownia gospodarstwa domowego,
- pracownia kulinarna,
- pracownia zawodowa,
- pracownia umiejętności społecznych,
- pracownia komputerowa,
- pracownia rewalidacyjna,
- pracownia ceramiczno-florystyczna,
- pracownia rękodzielniczo-szwalnicza,
- pracownia stolarska.

Terapii zajęciowej towarzyszą również zajęcia z rehabilitantem i psychologiem, będące wyzwaniem, w których istotną rolę odgrywa również psychoedukacja w kontekście choroby i sytuacji kryzysowych oraz kształtowanie świadomych lub wyuczonych postaw wobec własnego zdrowia. W zajęciach uczestniczy 67 osób. Efektem rehabilitacji ma być przede wszystkim: zwiększenie umiejętności samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, nabycie umiejętności funkcjonowania w różnych rolach społecznych, aktywny udział w życiu lokalnej społeczności, występowanie samemu we własnych sprawach, a przede wszystkim prowadzenie przez osoby z niepełnosprawnością godnego życia.

Podstawowym zadaniem Warsztatu Terapii Zajęciowej jest organizowanie zajęć warsztatowych z wykorzystaniem różnorodnych form terapii. Są to treningi przygotowujące uczestników do prowadzenia lub współprowadzenia gospodarstwa domowego, treningi nabywania i doskonalenia kompetencji niezbędnych w warunkach aktywizacji zawodowej oraz w życiu społecznym, mobilizowanie do systematycznej aktywności fizycznej, angażowanie uczestników do wspólnych działań, rozwijanie sfery funkcjonalnej i psychospołecznej. Warsztat to także możliwość brania udziału w wielu wydarzeniach społeczno-kulturalnych (wycieczki, wystawy, kiermasze okolicznościowe, imprezy sportowo-rekreacyjne, wydarzenia kulturalne oraz spotkania o charakterze integracyjnym). Uczestnicy WTZ to dorosłe osoby z niepełnosprawnościami: ruchowymi, intelektualnymi, psychicznymi, całościowymi p/k rozwoju oraz sprzężonymi.

Tabela 24. Liczba uczestników WTZ, z podziałem na rodzaj niepełnosprawności.

Rodzaj niepełnosprawności	02-P	02-P/ 01-U	01-U	12-C	05-R/ 01-U	05-R	Inne
Liczba uczestników	2	8	34	8	5	2	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

W działalność Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „MALWA PLUS” w Grodzisku Mazowieckim wpisany jest Klub Oczekujących na WTZ. W zajęciach klubowych uczestniczą również osoby dorosłe z niepełnosprawnością (10), wymagające rehabilitacji społeczno-zawodowej.

2.2. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku.

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku jest placówką pobytu dziennego, funkcjonującą pięć dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku, w godzinach od 8.00 do 16.00. Prowadzona jest w niej rehabilitacja społeczna i zawodowa dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności i samodzielności. W codziennych zajęciach terapeutycznych bierze udział 30 podopiecznych, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do udziału w Warsztacie Terapii Zajęciowej. Terapia zajęciowa w placówce prowadzona jest pod kierunkiem wykwalifikowanych terapeutów w pięciu pracowniach tematycznych: plastycznej, rękodzielniczej, ceramicznej, komputerowej i funkcjonowania społecznego. Wsparciem w prowadzonej rehabilitacji są zajęcia z psychologiem, realizowane w formie indywidualnej i grupowej. Uczestnicy w ramach rehabilitacji społecznej biorą udział w wycieczkach, zawodach sportowych, wyjazdach do kawiarni, kina. Elementem wzmacniającym aktywność uczestników placówki jest trening ekonomiczny, który uczy umiejętnego gospodarowania pieniędzmi i planowania wydatków. Osoby korzystające z zajęć dowożone są z terenu Powiatu Grodzkiego środkiem transportu zapewnionym przez WTZ. Placówka nie posiada barier architektonicznych, wyposażona jest w sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć terapeutyczno-rehabilitacyjnych.

3. ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY

3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Podkowie Leśnej.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Podkowie Leśnej jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla 33 osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, prowadzonym przez Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej.

Organem zlecającym prowadzenie Domu jest Powiat Grodziski. Środki na finansowanie działalności ŚDS-u pochodzą z budżetu Wojewody Mazowieckiego.

Placówka realizuje swoje działania od poniedziałku do piątku w godz. 8:00 – 16:00. Prowadzone zajęcia z zakresu terapii zajęciowej oraz treningów umiejętności społecznych mają na celu budowanie sieci oparcia społecznego, zapobieganie wykluczeniu i marginalizacji, przygotowanie osób z niepełnosprawnościami do życia w społeczeństwie, a także funkcjonowania w środowisku w sposób, jak najbardziej samodzielny.

Uczestnicy korzystają z zajęć terapeutycznych w ramach pracowni: ceramicznej, artystycznej, komputerowej, kulinarnej oraz stolarskiej. Prowadzone są treningi z zakresu umiejętności społecznych i interpersonalnych, umiejętności komunikacyjnych, umiejętności samoobsługowych i zaradności życiowej, a także umiejętności spędzania czasu wolnego. Pomoc w rozwiązywaniu problemów i spraw bieżących otrzymują w ramach poradnictwa psychologicznego. Uczestnicy z niepełnosprawnością sprzężoną w ramach programu "Za życiem" korzystają z terapii neurologopedycznej, muzykoterapii oraz zajęć edukacyjnych z psem.

Zajęcia w Domu prowadzone są w formie indywidualnej oraz grupowej, która nie tylko motywuje do wykonywania określonych zadań, ale również eliminuje alienację, wpływającą negatywnie na samopoczucie uczestników oraz ich chęć pracy nad sobą. Wszystkie działania terapeutyczne dostosowane są: do indywidualnych potrzeb i sytuacji uczestników, do ich zmniejszonej wydolności psychicznej, aktualnego stanu zdrowia oraz samopoczucia, a także obniżonej sprawności fizycznej i ruchowej. Placówka pozbawiona jest barier architektonicznych, natomiast zajęcia odbywają się w pomieszczeniach wyposażonych w niezbędny sprzęt do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących. Uczestnicy zajęć dowożeni są busami będącymi własnością placówki.

4. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

4.1. Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym.

4.2. Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym – Filia w Grodzisku Mazowieckim.

Na terenie Powiatu Grodziskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym oraz jego Filia w Grodzisku Mazowieckim. Obydwa Domy Pomocy przeznaczone są dla osób w podeszłym wieku. Wiek podeszły, starość jest nieuniknionym okresem ludzkiego życia, często określanym jesienią życia. Podobnie jak ta właśnie pora roku, starość może uwidaczniać swoje różne oblicza – nie zawsze przyjemne i optymistyczne. Osoba starsza staje wobec konieczności radzenia sobie z nowymi zadaniami i problemami. Dolegliwości fizyczne, przewlekłe choroby, traumatyczne wydarzenia, samotność, brak poczucia akceptacji – powodują pogarszanie się dobrostanu psychicznego seniora. Na starość człowiek traci zdolność przystosowywania się do nowych sytuacji, umiejętności pozytywnego patrzenia na świat i ludzi, poczucie humoru, a także często dziwi się wielu aspektom rzeczywistości. Coraz mniej interesują go sprawy ogólne, ale i te dotyczące znajomych, czy nawet bliskich.

Pobyt w placówkach Domu Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym oraz jego Filii w Grodzisku Mazowieckim jest całodobowy, stały i zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej – odpłatny.

Dom w Izdebnie Kościelnym dysponuje 20 miejscami dla kobiet, natomiast oddział tej placówki w Grodzisku Mazowieckim jest Domem Pomocy o charakterze koedukacyjnym, posiadającym 20 miejsc dla kobiet i mężczyzn.

DPS w Izdebnie Kościelnym usytuowany jest w zabytkowym dworze z XVIII wieku, położony na terenie pięknego parku z wiekowymi drzewami, stanowiącymi siedlisko wielu gatunków ptaków. Na terenie placówki znajduje się altana, miejsce na grilla; każdej wiosny sadzone są kwiaty na rabatach otaczających Dom. Panująca wokół cisza, przerywana śpiewem ptaków, daje możliwość wypoczynku i dobrego relaksu dla przebywających tu pensjonariuszy. Bardzo dogodny dojazd komunikacją miejską z Grodziska Mazowieckiego jest kolejnym atutem placówki.

Filia DPS w Grodzisku Mazowieckim mieści się w przedwojennej trzykondygnacyjnej willi otoczonej ogrodem, nieopodal dworców: PKP, PKS i MZK.

Mieszkańcy obydwu ww. Domów Pomocy zakwaterowani są w pokojach: jedno-, dwu- oraz wieloosobowych. W celu zapewnienia swobody poruszania się usunięto bariery architektoniczne, a pomieszczenia sanitarne dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

DPS-y realizują zadania określone w statucie i regulaminie organizacyjnym, w oparciu o przepisy prawa, m. in.: ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (*Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.*), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (*Dz. U. z 2018 r. poz. 734 ze zm.*), stanowiących o obowiązujących standardach i zakresie usług. Są to świadczenia w zakresie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających, religijnych, edukacyjnych w formie i zakresie wynikającym z indywidualnych potrzeb.

Mieszkańców Domów Pomocy dotyczą choroby wieku starczego, obejmujące zarówno schorzenia somatyczne, jak i te związane z ludzką psychiką. Pensjonariusze borykają się zatem nie tylko z miażdżycą, cukrzycą, czy osteoporozą, ale także z demencją, zespołami otępiennymi, depresją. Wśród najczęstszych chorób wymienić należy, m.in. takie schorzenia, jak: choroby układu krążenia (nadciśnienie tętnicze krwi, choroba niedokrwienna serca), neurologiczno-psychiatryczne (udar mózgu, choroba Parkinsona, choroba Alzheimerera, w tym depresja).

Osoby ze zdiagnozowanym rozpoznaniem zaburzeń psychicznych nie potrafią zazwyczaj samodzielnie funkcjonować, dlatego stają się zaleźni od świadczeń oferowanych przez jednostki pomocy społecznej. Osobom starszym najczęściej potrzebne jest wsparcie w prowadzeniu gospodarstwa domowego, załatwianiu różnych spraw oraz pomoc w podejmowaniu decyzji, jak też udzielanie porad w ważnych kwestiach. Świadczenia pielęgniarstwo-opiekuńcze realizuje całodobowo wykwalifikowany personel. Są to pielęgniarki, opiekunki, pokojowe. W Domach zatrudnieni są również: pedagog, pracownik socjalny i instruktor terapii zajęciowej. W celu prawidłowego rozpoznania potrzeb i oczekiwań mieszkańców, opracowuje się indywidualne plany wspierania mieszkańca.

Działania terapeutyczne mają na celu wzmocnienie u pensjonariuszy DPS pewności siebie, samodzielności, zaradności, dążenia do rozwoju zainteresowań. Zespół terapeutyczno-opiekuńczy realizuje szereg działań wspomagających zachowanie przez osoby rezydujące w Domach najwyższej sprawności psychofizycznej. Oprócz codziennych zajęć terapeutycznych organizowane są dla nich imprezy okolicznościowe, wycieczki, wyjścia do kina, spotkania z ciekawymi ludźmi, artystami. Tradycją stały się coroczne spotkania z rodzinami mieszkańców Domów, z osobami zaprzyjaźnionymi, z sąsiadami. Stałymi wydarzeniami w kalendarium DPS są m.in.: Dzień Matki świętowany w filii w Grodzisku Mazowieckim (maj), „Powitanie Lata” połączone ze spotkaniem z seniorami wsi Izdebnio Kościelne (czerwiec), integracja ze społecznością lokalną realizowana poprzez udział: w Senioradzie, w Powiatowym Przeglądzie Twórczości Osób Niepełnosprawnych „Ogrody Integracji” (wrzesień). Celebrowane są również święta okolicznościowe: imieniny i urodziny pensjonariuszy obydwu Domów, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet, Dzień Seniora i wiele innych.

4.3. Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku.

Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy KSN AW w Milanówku jest placówką całodobową, przeznaczoną dla 58 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Osoby te posiadają orzeczony stopień niepełnosprawności, dodatkowe choroby współistniejące, ograniczające ich samodzielność i niezależność, wymagające pomocy osób trzecich oraz całodobowego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności. DPS prowadzony jest na zlecenie Powiatu Grodziskiego. Dom funkcjonuje w oparciu o indywidualne plany wsparcia mieszkańca, opracowane z jego udziałem, zapewnia usługi bytowe, pielęgnacyjne, opiekuńcze, wspomagające, fizjoterapię, terapię zajęciową, wsparcie psychologa, hipoterapię. Dom jest całkowicie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, nie posiada barier architektonicznych. Dysponuje 25 jednoosobowymi pokojami i 15 dwuosobowymi z węzłem sanitarnym. Do dyspozycji mieszkańców pozostają: świetlica, kaplica, pomieszczenia do terapii, sala do fizykoterapii, pokój „wyciszeni”, stołówka, ogród, łazienka z hydromasażem. Każdy z mieszkańców traktowany jest indywidualnie, z poszanowaniem jego praw i godności oraz z uwzględnieniem stopnia psychicznej i fizycznej sprawności. Zadania realizowane w DPS mają na celu poprawę jakości życia swoich mieszkańców, wspomaganie ich samodzielności i zaradności życiowej, pomoc w wykonywaniu codziennych czynności, rozwój zainteresowań, możliwość aktywnego udziału w życiu społecznym, w różnych wydarzeniach o charakterze kulturalnym, sportowym, religijnym, patriotycznym, w konkursach plastycznych, pielgrzymkach, wycieczkach itp. Celem DPS jest zapewnienie całodobowej opieki w zakresie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających na poziomie obowiązującego standardu – skierowanym osobom, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i wymagają całodobowej opieki.

Tabela 25. Liczba osób z niepełnosprawnościami z podziałem na wiek i płeć, przebywających w Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczym KSN AW w Milanówku.

Przedział wiekowy	Kobiety	Mężczyźni
Od 18 do 39 lat	2	12
Od 40 do 59 lat	14	10
Od 60 do 75 lat	6	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSN AW w Milanówku.

5. PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grodzisku Mazowieckim jest placówką publiczną, której głównym celem jest udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Korzystanie z pomocy udzielanej przez Poradnię jest dobrowolne i nieodpłatne. Poradnia udziela dzieciom (od momentu urodzenia) i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udziela rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaga przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Poradnia otacza opieką, udziela pomocy i wsparcia:

- dzieciom i młodzieży uczęszczającym do przedszkoli i szkół, mających siedzibę na terenie Powiatu Grodzkiego oraz ich rodzicom,
- dzieciom, które jeszcze nie rozpoczęły spełniania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i nie korzystają z wychowania przedszkolnego oraz nie są objęte zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi, a których miejsce zamieszkania znajduje się na terenie Powiatu Grodzkiego oraz ich rodzicom,
- dzieciom, które aktualnie nie uczęszczają do szkoły lub ośrodka, a których miejsce zamieszkania znajduje się na terenie Powiatu Grodzkiego oraz ich rodzicom,
- nauczycielom, wychowawcom i specjalistom, zatrudnionym w przedszkolach, szkołach i ośrodkach z terenu Powiatu Grodzkiego.

Do zadań poradni należy:

- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- organizowanie i prowadzenie wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Efektom diagnozowania dzieci i młodzieży jest w szczególności:

- wydanie opinii,
- wydanie orzeczenia o potrzebie:
kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży,
- objęcie dzieci i młodzieży oraz rodziców bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą oraz rodzicami.

Poradnia wydaje **orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami:**

- niesłyszących, słabosłyszących,
- niewidomych, słabowidzących,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,

- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi /więcej niż z jedną niepełnosprawnością wyżej wymienioną

oraz dzieci i młodzieży:

- zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- niedostosowanych społecznie.

Orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych są wydawane dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim. Rodzice mogą się starać o takie orzeczenie już od 3 roku życia dziecka.

Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania przysługuje w wyjątkowych sytuacjach, kiedy stan zdrowia dziecka uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub szkoły. Ta forma nauczania przeznaczona jest dla dzieci poważnie chorych (np. z ciężkimi urazami, po wypadkach, operacjach, z chorobami onkologicznymi, zaburzeniami psychicznymi), których stan zdrowia znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły.

Opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka przeznaczona jest dla dzieci, u których wykryta została niepełnosprawność. Wczesne wspomaganie jest realizowane od wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana bezpośrednio dzieciom i młodzieży oraz rodzicom polega w szczególności na:

- prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w formie: indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży, terapii rodziny, grup wsparcia, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji, działalności informacyjno-szkoleniowej;
- udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.

Realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola i szkoły polega w szczególności na:

- udzielaniu nauczycielom, wychowawcom lub specjalistom pomocy w:
  - rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, w tym w rozpoznawaniu ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I–III szkoły podstawowej,
  - planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
  - rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów;

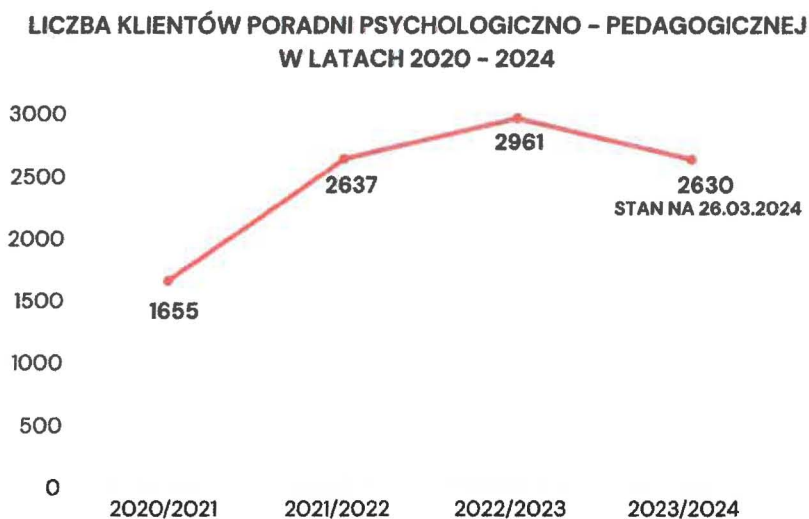

- współpracy z przedszkolami i szkołami w udzielaniu i organizowaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych;
- współpracy w określeniu niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka z niepełnosprawnością albo pełnoletniego ucznia z niepełnosprawnością;
- udzielaniu nauczycielom, wychowawcom lub specjalistom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;
- podejmowaniu działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
- prowadzeniu edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli;
- udzielaniu wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych i specjalistom.

Z roku na rok wzrasta liczba dzieci i młodzieży korzystających z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim. Wzrasta również liczba dzieci i uczniów, którzy z powodu trudności w funkcjonowaniu wymagają wsparcia w rozwoju. Tendencja ta znajduje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie wydawanych przez Poradnię orzeczeń i opinii, co ilustrują wykresy poniżej.

Wykres 2. Liczba osób korzystających z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim, w latach 2020-2023.

Źródło: opracowanie własne Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim.

Tabela 26. Orzeczenia i opinie wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Mazowieckim, w roku szkolnym 2022/2023.

Orzeczenie/opinia w sprawie:	Liczba orzeczeń/opinii dotyczących placówek:			
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	Razem
Wczesne wspomaganie rozwoju (WWR) - opinia	74	-	-	74
Wczesne wspomaganie rozwoju (WWR) poniżej 3 roku życia	26	-	-	26
Orzeczenie o kształceniu specjalnym:	68	378	111	557
niesłyszący	-	1	-	1
słabosłyszący	4	8	2	14
słabowidzący	2	4	2	8
niewidomy	-	-	-	-
Niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim	-	36	14	50
Niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym	-	8	1	9
Niepełnosprawność intelektualna w stopniu znacznym	-	1	-	1
Autyzm /Zespół Aspergera	59	245	68	372
Niepełnosprawność sprzężona	-	21	3	24
Niedostosowanie społeczne	-	-	-	-
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym	-	41	19	60
Nauczanie indywidualne	-	59	49	108
Niepełnosprawność ruchowa, w tym afazja	3	14	2	19
Zajęcia rewalidacyjne	-	2	1	3
RAZEM	236	818	272	1326

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Powiecie Grodziskim za rok szkolny 2022/2023.

Tabela 27. Opinie opracowane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Mazowieckim, w roku szkolnym 2022/2023.

Opinia w sprawie	Liczba opinii			
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	Razem
Realizacja obowiązku poza szkołą				
Dostosowanie wymagań edukacyjnych i objęcie pomocą psychologiczno - pedagogiczną	121	520	47	668
Specyficzne trudności w uczeniu się	-	138	14	152
Indywidualny tok/program nauki	-	2	3	5
Odroczenie obowiązku szkolnego	21	2	-	23
Objęcie pomocą psychologiczno - pedagogiczną	152	471	32	655
Zindywidualizowana ścieżka kształcenia	1	12	13	26
Zwolnienie z nauczania drugiego języka obcego	-	7	6	13
Wcześniejsze przyjęcie dziecka do szkoły podstawowej	2	-	-	2
Zatrudnienie dziecka poniżej 15 roku życia	4	-	-	4
Oceny rozwoju procesów integracji sensorycznej – objęcia pomocą psychologiczno - pedagogiczną	36	16	-	52
RAZEM	337	1168	115	1620

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Powiecie Grodziskim za rok szkolny 2022/2023.

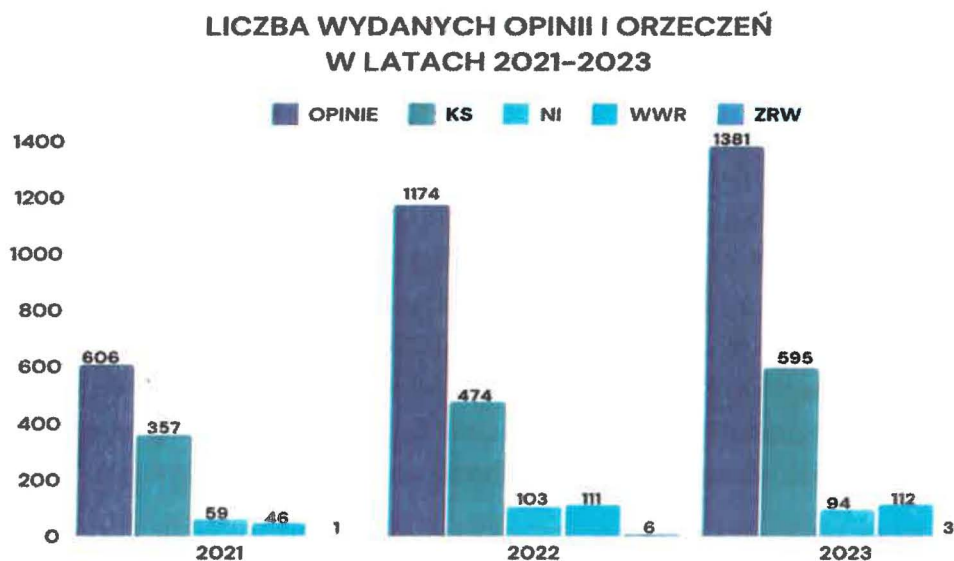

Tabela 28. Orzeczenia/opinie wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Mazowieckim, w latach 2018/2023.

Rodzaj	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Orzeczenia	454	423	425	543	668
Opinie WWR				85	100
Opinie	614	582	593	898	930
RAZEM	1068	1005	1018	1526	1698

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Powiecie Grodziskim za rok szkolny 2022/2023.

Wykres 3. Liczba wydanych opinii i orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Mazowieckim, w latach 2021-2023.

Źródło: opracowanie własne Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim.

Probleмами najczęściej zgłaszanymi w Poradni są:

- trudności w uczeniu się,
- trudności w zakresie funkcjonowania emocjonalno-społecznego (zaburzenia nastroju, depresje, trudności adaptacyjne, zaburzenia zachowania, samookaleczenia),
- współpraca na linii szkoła – rodzice.

6. OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ / CENTRA USŁUG SPOŁECZNYCH

Ośrodki Pomocy Społecznej działające na terenie Powiatu Grodziskiego, prowadzą na poziomie gmin działalność w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnościami. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2024 r. o pomocy społecznej (*Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.*) zobowiązane są do udzielania pomocy zarówno osobom z niepełnosprawnością jak i ich rodzinom. W Powiecie Grodziskim funkcjonuje 6 placówek danego typu.

W myśl ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, realizującą zadania pomocy społecznej na szczeblu gminnym. Zasadniczą grupą zawodową, realizującą dane zadania w obszarze budowania oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, są pracownicy socjalni, konfrontujący codziennie swoje obowiązki z problemami wielu osób – w takich wymiarach, jak: psychologiczny, prawny, pedagogiczny, medyczny.

Postawienie wszechstronnej, prawidłowej diagnozy, warunkującej właściwe udzielenie wsparcia osobie z zaburzeniami psychicznymi, wymaga od pracownika socjalnego elementarnej wiedzy z każdej z ww. dziedzin. Zadaniem pomocy społecznej nie jest prowadzenie rehabilitacji leczniczej, fizykoterapii, zaopatrzenia ortopedycznego, czy przekwalifikowania zawodowego, gdyż jest to zadanie innych służb i specjalistów. Mimo to, pracownicy socjalni i inni pracownicy pomocy społecznej zaangażowani w bezpośrednią pracę z osobą z zaburzeniami psychicznymi, muszą posiadać rozeznanie w zasadach prowadzenia każdej z wymienionych działalności, rozumieć ich specyfikę, logikę i powiązania oraz sposób, w jaki mogą udzielić wsparcia, zarówno takiej osobie, jak i członkom jej rodziny. Bierze się stąd konieczność zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi specjalistycznych usług opiekuńczych w środowisku, tj. w miejscu zamieszkania osoby wymagającej takiej pomocy.

W ramach oferty ośrodka pomocy społecznej skierowanej do osób z zaburzeniami psychicznymi, należy wymienić organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w art. 18 ust 1 pkt. 3 wspomnianej ustawy o pomocy społecznej oraz w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (*Dz. U. z 2024 r. poz. 816*). Jest to zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez gminę. W każdej gminie są podejmowane także inne działania, służące budowaniu oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ukierunkowane m.in. na współpracę z innymi instytucjami (w tym ze służbą zdrowia, strażą miejską, policją, prokuraturą, sądami), organizacjami pozarządowymi, środowiskiem lokalnym, a także z rodzinami tych osób – w zakresie terapii, jak też usprawniania funkcjonowania osoby chorej w środowisku.

Istotą pomocy społecznej, jest udzielanie takiego wsparcia osobom psychicznie chorym oraz ich rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, dając szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb, aktywność społeczną, skuteczną realizację ról społecznych, ale także szansę na rozwój. Innymi słowy – skuteczne pomaganie, to działanie w ramach uprawnień, poprzez udzielanie skutecznej pomocy, polegającej na usunięciu lub ograniczeniu dysfunkcji – czyli „wyprowadzenie” z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to możliwe.

Przez specjalistyczne usługi opiekuńcze należy rozumieć te dostosowane do szczególnych potrzeb, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby z fachowym przygotowaniem i kompetencjami zawodowymi. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi obejmują zakresem takie obszary funkcjonowania, jak:

- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- interwencje i pomoc w życiu w rodzinie,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pielęgnację, rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu,
- pomoc mieszkaniową,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych – w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć.

Dotyczą one w szczególności:

- monitorowania stanu psychicznego osoby zaburzonej psychicznie oraz wspierania psychologiczno-terapeutycznego,
- motywowania do aktywności, samoobsługi i podejmowania kontaktów społecznych,
- motywowanie do korzystania z dostępnych form pomocy (np.: Środowiskowego Domu Samopomocy, oddziału leczenia dziennego, trenowania umiejętności zadaniowych i interpersonalnych, tj. kształtowania właściwych relacji z sąsiadami i rodziną).

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone są za pośrednictwem osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do wykonywania zawodu, w tym przez: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedę, terapeutę zajęciowego, pielęgniarkę, asystenta osoby z niepełnosprawnością, opiekunkę środowiskową, specjalistę w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeutę lub osobę pracującą w zawodzie, wymagającym posiadania wiedzy i umiejętności pozwalających świadczyć określone usługi specjalistyczne. Wymaga się by osoby te posiadały wymagany staż pracy w szpitalu psychiatrycznym lub jednostce świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzeniami psychicznymi. Specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być udzielane odpłatnie, nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie i dla osób z zaburzeniami psychicznymi są finansowane z budżetu państwa.

O pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi należy zwrócić się w miejscu swojego zamieszkania. Wymagane jest zaświadczenie lekarza psychiatry o stanie zdrowia, uzasadniające korzystanie z tego rodzaju usług. O ilości godzin ostatecznie decyduje realizator usług (w zależności od posiadanych możliwości finansowych). Po zgłoszeniu, pracownik socjalny przeprowadza tzw. rodzinny wywiad środowiskowy, którego celem jest ocena sytuacji życiowej. O tego rodzaju wsparcie może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej osoba chorująca, członek jej rodziny, lekarz prowadzący, a także inna osoba lub instytucja, która uzna, że należy rozważyć udzielenie pomocy w takiej formie osobie z zaburzeniami psychicznymi.

Niestety nie w każdej gminie Powiatu Grodziskiego realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Poniższa tabela przedstawia poziom realizacji tej formy wsparcia w Powiecie Grodziskim.

Tabela 29. Liczba korzystających w Powiecie Grodziskim ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi - w latach 2020-2023.

Ośrodek Pomocy Społecznej	2020		2021		2022		2023	
	ogółem	dzieci i młodzież	ogółem	dzieci i młodzież	ogółem	dzieci i młodzież	ogółem	dzieci i młodzież
GOPS w Baranowie	-	-	-	-	-	-	-	-
OPS w Grodzisku Mazowieckim	17	17	21	21	20	20	22	22
GOPS w Jaktorowie	16	-	16	-	17	-	15	-
CUS w Milanówku	18	-	10	-	9	-	6	-
OPS w Podkowie Leśnej	-	-	-	-	-	-	-	-
GOPS w Żabiej Woli	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej działających na terenie Powiatu Grodziskiego.

6.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie (GOPS) jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Baranów. Działalność Ośrodka finansowana jest ze środków własnych gminy, dotacji z budżetu państwa oraz innych środków pozabudżetowych. Ośrodek obejmuje zasięgiem działania teren gminy Baranów.

Celem działalności Ośrodka jest wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości. Zadania realizowane są głównie w oparciu o ustawę o pomocy społecznej oraz inne ustawy, z których wynikają zadania gminy w zakresie pomocy społecznej. Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Baranowie kieruje i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik, który jest upoważniony do wydawania decyzji administracyjnych w zakresie wykonywania zadań własnych i zleconych.

6.2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Mazowieckim.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Mazowieckim (OPS) jest instytucją samorządową, której głównym celem, podobnie jak innych tego typu jednostek, jest świadczenie wsparcia osobom i ich rodzinom w problematycznych sytuacjach codziennego życia oraz zapewnienie im dostępu do różnorodnych form pomocy społecznej. OPS działa na rzecz poprawy jakości życia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także tych, które znalazły się w kryzysowych sytuacjach zdrowotnych, ekonomicznych czy społecznych.

W kontekście ochrony zdrowia psychicznego, OPS w Grodzisku Mazowieckim realizuje szereg działań mających na celu wsparcie psychiczne i społeczne mieszkańców. Ośrodek współpracuje z lokalnymi placówkami zdrowia psychicznego, psychologami, terapeutami oraz organizacjami pozarządowymi, aby zapewnić kompleksową opiekę i wsparcie. W ramach swojej działalności OPS oferuje: konsultacje psychologiczne i psychoterapeutyczne, programy interwencyjne, warsztaty i grupy wsparcia, edukację i profilaktykę.

Działania Ośrodka ukierunkowane są na wczesne wykrywanie problemów psychicznych, wsparcie w ich przezwyciężaniu oraz przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom. Ośrodek stawia na indywidualne podejście do każdej osoby, oferując szeroką gamę usług dostosowanych do konkretnych potrzeb i sytuacji życiowych mieszkańców.

6.3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie (GOPS) jest kluczową instytucją wspierającą mieszkańców Gminy Jaktorów w trudnych sytuacjach życiowych, oferując różnorodne formy pomocy społecznej. GOPS dąży do poprawy jakości życia osób zagrożonych marginalizacją, a także tych, które doświadczają problemów zdrowotnych, finansowych czy społecznych.

W zakresie ochrony zdrowia psychicznego GOPS w Jaktorowie realizuje szeroki zakres działań, obejmujących:

- poradnictwo psychologiczne (umożliwiające dostęp do profesjonalnego wsparcia psychologicznego),

- pomoc w sytuacjach kryzysowych (oferującą natychmiastowe wsparcie dla osób w nagłych sytuacjach życiowych),
- grupy terapeutyczne i warsztaty (tworzone z myślą o wymianie doświadczeń, budowaniu wsparcia społecznego i nauce skutecznych metod radzenia sobie z trudnościami),
- edukację i profilaktykę zdrowia psychicznego (zwiększające świadomość społeczną na temat znaczenia zdrowia psychicznego oraz promujące zdrowy styl życia).

Tabela 30. Planowane działania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego w Gminie Jaktorów, obejmujące lata 2023-2025.

Cel główny 1.			
Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do potrzeb.			
1.1. Cel szczegółowy:			
Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i wsparcia społecznego.			
Forma realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Termin realizacji	Wskaźnik monitorujący
Organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie.	2023-2025	Ilość osób z zaburzeniami psychicznymi objętych usługami.
Zapewnienie uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej i środowiskowych domach samopomocowych, które mają na celu ogólne usprawnienie, rozwijanie umiejętności obejmujących czynności życia codziennego, poprawę kondycji psychicznej i fizycznej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie, NZOZ Ośrodek Zdrowia w Jaktorowie i Międzyborowie.	2023-2025	Ilość osób skierowanych do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej i środowiskowych domach samopomocowych.
1.2. Cel szczegółowy:			
Udzielenie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom oraz wsparcia psychologicznego mieszkańcom gminy.			
Forma realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Termin realizacji	Wskaźnik monitorujący
Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.	Zespoły Szkół w Jaktorowie i Międzyborowie.	2023-2025	Liczba uczniów skierowanych do poradni.
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkołach.			Liczba wydanych opinii, orzeczeń z poradni.
Warsztaty i szkolenia dla uczniów, rodziców i nauczycieli szkół gminnych z zakresu ochrony zdrowia psychicznego.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaktorowie.	2023-2025	Liczba i rodzaj udzielonego wsparcia.
Poradnictwo psychologiczne.			Liczba osób objętych wsparciem.
Punkt informacyjno-konsultacyjny dla osób uzależnionych.			

Cel główny 2. Prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.			
2.1. Cel szczegółowy: Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego.			
Forma realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Termin realizacji	Wskaźnik monitorujący
Podniesienie świadomości środowiska lokalnego na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie informacyjne i profilaktykę.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaktorowie, NZOZ Jaktorów.	2023-2025	Ilość kampanii promocyjnych.
Organizowanie spotkań promujących zdrowy styl życia i zapobieganie zaburzeniom psychicznym wśród lokalnej społeczności. Artykuły w prasie lokalnej.	Gminna Biblioteka Publiczna w Jaktorowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie.		Ilość spotkań oraz ilość artykułów.
2.2. Cel szczegółowy: Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznym.			
Forma realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Termin realizacji	Wskaźnik monitorujący
Uczestnictwo osób z niepełnosprawnością, w tym z niepełnosprawnością psychiczną, w projektach i działaniach stawiających na integrację.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jaktorowie, Działania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	2023-2025 2024-2030	Ilość osób z zaburzeniami psychicznymi, uczestniczących w: - Gminnej Olimpiadzie Osób Niepełnosprawnych, - Grupie Samopomocowej Osób Niepełnosprawnych, - Integracyjnym turnieju tenisa stołowego, - i innych.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaktorowie.

GOPS w Jaktorowie koncentruje się na wczesnym rozpoznawaniu problemów psychicznych oraz na udzielaniu wsparcia w ich przezwyciężaniu, przeciwdziałając ich pogłębianiu. Ośrodek stawia na indywidualne podejście, dostosowując oferowane usługi do specyficznych potrzeb mieszkańców, co pozwala na skuteczne działanie wspierające i poprawę jakości życia lokalnej społeczności.

6.4. Centrum Usług Społecznych w Milanówku.

Centrum Usług Społecznych w Milanówku koordynuje działania zwane usługami społecznymi, które są realizowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie materialnej lub niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Realizacja działań z zakresu Ochrony Zdrowia Psychicznego przez Gminę Milanówek obejmuje realizację potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi w obszarach:

- medycznym (wczesne rozpoznanie, edukacja o chorobie i leczeniu, opieka medyczna i socjalna, hospitalizacja, wsparcie psychologiczne),
- wspólnotowym i rehabilitacyjnym (wsparcie socjalne, edukacja, wsparcie zawodowe, opieka dzienna, opieka długoterminowa, zaspokojenie potrzeb duchowych),
- rodzinnym (kształcenie poczucia odpowiedzialności za sprawowanie opieki nad chorą osobą bliską, umacnianie spójności rodziny, wsparcie w sytuacjach kryzysowych, wsparcie finansowe).

Gmina Milanówek powyższe działania realizuje przy pełnym udziale CUS w Milanówku, jako organizatora profilaktyki w zakresie zdrowia publicznego. Działania na rzecz ochrony zdrowia psychicznego realizowane w Gminie Milanówek to, m. in. np.:

- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- realizacja gminnego programu osłonowego w zakresie zapewnienia transportu osób z niepełnosprawnościami ze spektrum autyzmu na zajęcia integracyjne i terapeutyczne (w formie zorganizowanych świadczonych usług transportowych),
- udzielanie wsparcia indywidualnego dla osób dorosłych ze spektrum autyzmu w formie opłaty za usługę transportową na zajęcia rewalidacyjne organizowane poza miejscem zamieszkania,
- wykonywanie zadań wynikających z gminnego programu osłonowego przyjętego na lata 2023-2027,
- współpraca z Fundacją Radośni prowadzącą Dom Wspomagany (treningowy) dla dorosłych osób ze spektrum autyzmu (przy ul. Wylot 6 w Milanówku).

Organizowanie domów wspomaganych (treningowych) jest niebywale istotne. Bariery dla osób niesamodzielnych i ich rodzin jest ograniczony dostęp do usług społecznych. Długi czas oczekiwania na bezpłatne usługi zdrowotne oraz wysoki koszt usług prywatnych, trudności z dojazdem, czy mała ilość miejsc dostępu do usług specjalistycznych dedykowanych osobom ze spektrum autyzmu, to bariery o charakterze strukturalnym i indywidualnym, ograniczające udział osób niesamodzielnych w życiu kulturalnym, zawodowym i społecznym. Pogłębiają one wykluczenie społeczne tych osób. Skutkami ograniczeń są m.in.: singularyzacja, gorszy stan zdrowia fizycznego i psychicznego, czy też krótsze życie i gorszej jakości, a to wszystko może w konsekwencji prowadzić do alienacji i życia w odosobnieniu społecznym. Osoby ze spektrum autyzmu w większości wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Utworzenie mieszkania wspomagane o charakterze treningowym dla osób dorosłych ze spektrum autyzmu pozwala na organizowanie pobyków okresowych dla osób, które będą trenować osiągnięcie samodzielności. Pobytu mają charakter opieki wytchnieniowej. W mieszkaniu przebywają osoby dorosłe słabo i średnio funkcjonujące. Dom wspomagany powstał dzięki środkom unijnym i funkcjonuje od września 2023 r. W domu realizowane jest wsparcie dzienne dla maksymalnie 6 osób dorosłych ze spektrum autyzmu. Pobyt w domu jest nieodpłatny.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę osób z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnością intelektualną oraz z autyzmem, korzystających w latach 2018-2022 ze specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych przez CUS w Milanówku.

Tabela 31. Struktura osób z chorobą psychiczną, korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych przez CUS w Milanówku, w latach 2018-2022.

WIEK	Poniżej 15 lat	15 – 17 lat	18 – 30 lat	31 – 45 lat	46 – 60 lat	Powyżej 60 lat	RAZEM
LICZBA OSÓB	0	0	1	0	1	1	3

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Milanówku.

Tabela 32. Struktura osób z niepełnosprawnością intelektualną, korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych przez CUS w Milanówku, w latach 2018-2022.

WIEK	Poniżej 15 lat	15 – 17 lat	18 – 30 lat	31 – 45 lat	46 – 60 lat	Powyżej 60 lat	RAZEM
LICZBA OSÓB	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Milanówku.

Tabela 33. Struktura osób z autyzmem, korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych przez CUS w Milanówku, w latach 2018-2022.

WIEK	Poniżej 5 lat	5 – 10 lat	11 – 17 lat	18 – 24 lat	25 – 30 lat	Powyżej 30 lat	RAZEM
LICZBA OSÓB	0	0	0	0	4	0	4

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Milanówku.

Tabela 34. Stan rodzinny Klientów, korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych przez CUS w Milanówku, w latach 2018-2022.

L.p.	Rodzaj osób	Liczba osób
1.	samotnie gospodarujące	3
2.	pozostające we wspólnym gospodarstwie	0
RAZEM		3

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Milanówku.

Tabela 35. Średnia roczna liczba godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych w ciągu roku przez CUS w Milanówku, w latach 2018-2022.

L.p.	Klienci	Liczba godzin	
		przyznanych	zrealizowanych
1.	Osoby z chorobą psychiczną	150	131
2.	Osoby z niepełnosprawnością intelektualną	0	0
3.	Osoby z autyzmem	0	0
RAZEM:		146	131

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Milanówku.

Średnio rocznie w Gminie Milanówek realizowane jest 150 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych. W ramach specjalistycznych usług opiekuńczych realizowane są programy terapeutyczne usprawniające zaburzone funkcje organizmu, co ma wpływ na poprawę zaburzonych relacji i porozumiewania się z innymi osobami u osób korzystających z usług specjalistycznych oraz niweluje u tych osób tendencje do nietypowych zachowań. Zaburzenia psychiczne wymagają wczesnej i intensywnej terapii wspomagającej funkcjonowanie osób w środowisku lokalnym, co uzyskuje się m.in. poprzez realizację specjalistycznych usług opiekuńczych.

Podsumowując, CUS w Milanówku działa w obszarach: promowania zdrowia psychicznego i zapobiegania nawrotom chorób psychicznych, kształtowania właściwych postaw społecznych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji i przeciwdziałania ich dyskryminacji. Zwykle rozmowy o problemach związanych ze zdrowiem psychicznym kojarzone są z pojęciem „chory psychicznie” lub „choroba psychiczna”. Osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne doświadczają problemów z myśleniem, emocjami, postrzeganiem, pamięcią czy motywacją. Wiedza na temat pochodzenia zaburzeń psychicznych jest nadal ograniczona. Uważa się, że wpływ na powstanie objawów mogą mieć czynniki genetyczne, a także późniejsze doświadczenia życiowe, traumatyczne przeżycia, kryzysy emocjonalne, urazy i infekcje. Działania terapeutyczne w środowisku mają doprowadzić do poprawy jakości życia oraz nabycia umiejętności społecznego funkcjonowania w środowisku rodzinno-społecznym. Działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi to szczególna oferta pomocy udzielanej osobom, które z powodu choroby psychicznej lub niepełnosprawności intelektualnej mają poważne trudności w codziennym funkcjonowaniu. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego określa, że gmina, organizuje oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w relacjach z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

W kolejnych latach Gmina Milanówek planuje kontynuację działań na rzecz poprawy funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w obszarze medycznym, rodzinnym, wspólnotowym i rehabilitacyjnym.

6.5. Ośrodek Pomocy Społecznej w Podkowie Leśnej.

Celem działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Podkowie Leśnej jest, podobnie jak w przypadku innych tego typu placówek:

- pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, a także zapobieganie powstawaniu takich sytuacji,
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do: zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych, ich usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem.

Ośrodek zadania statutowe realizuje w szczególności poprzez:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu udzielanie pomocy osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- prowadzenie i rozwijanie niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie innych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

6.6. Centrum Usług Społecznych w Żabiej Woli.

Centrum Usług Społecznych w Żabiej Woli jest jednostką organizacyjną Gminy Żabia Wola i jako instytucja lokalnej polityki społecznej, ma na celu zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług. Realizując usługi społeczne jednostka tworzy odpowiednią przestrzeń w kierunku: rozwoju pracy socjalnej skierowanej do wszystkich mieszkańców, prowadzenia szerokiego poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego oraz prawnego dla osób i rodzin. Centrum oferuje określone usługi społeczne wszystkim mieszkańcom. Opracowanie przez CUS diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych odbywa się wspólnie z mieszkańcami i dla mieszkańców. Tworzony na bazie diagnozy program usług społecznych jest kierowany do osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach, ale też do ogółu mieszkańców.

7. INNE PLACÓWKI

Na terenie Powiatu Grodziskiego, poza tymi już wymienionymi, działa szereg innych placówek oferujących pomoc w zakresie zdrowia psychicznego, wśród których wyróżnić można: niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, gabinety terapii, niepubliczne przychodnie specjalistyczne, przedszkola i szkoły z oddziałami integracyjnymi, stowarzyszenia i fundacje.

7.1. Placówki działające w Grodzisku Mazowieckim.

- 7.1.1. Zespół/Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży – I poziom referencyjny,
- 7.1.2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „ANIMUS”,
- 7.1.3. Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Huśtawka Grodzisk”,
- 7.1.4. Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna CKT „Spektrum”,
- 7.1.5. Centrum Kompleksowej Terapii Psychologiczno-Pedagogicznej „SPEKTRUM” (dla dzieci; z przedszkolem terapeutycznym i integracyjnym „Tęczowy domek”),
- 7.1.6. „HUŚTAWKA” Gabinet Terapii i Wspomagania Rozwoju Dziecka,
- 7.1.7. „KUBUŚ” Gabinet Terapii Dziecięcej,
- 7.1.8. NZOZ Lekarska Spółdzielnia Pracy „MEDICA”,
- 7.1.9. Przychodnia „Progress Clinic”,
- 7.1.10. Lecznica „Life-Med.”,
- 7.1.11. Pracownia Psychoterapii „SENSORIUM”,
- 7.1.12. Przedszkole Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Króla Macjusia Pierwszego,
- 7.1.13. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 6,
- 7.1.14. Zespół Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego.

7.2. Placówki działające w Milanówku.

- 7.2.1. Integracyjna Społeczna Szkoła Podstawowa Nr 18 w Milanówku,
- 7.2.2. Gabinet Psychoterapii (psychoterapia poznawczo-behawioralna dla młodzieży i dorosłych).

7.3. Placówka działająca w Budach Zosinych.

- 7.3.1. Krótkoterminowy Ośrodek Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Budach Zosinych (ośrodek dla dorosłych Stowarzyszenia „MONAR”).

7.4. Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, grupy pomocowe i samopomocowe) działające na terenie całego Powiatu Grodziskiego.

- 7.4.1. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.2. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.3. Centrum Rehabilitacji Domowej w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.4. Stowarzyszenie „Przyjazna szkoła” przy Zespole Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.5. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych MALWA PLUS w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.6. Polski Związek Niewidomych, Koło Terenowe w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.7. Polski Czerwony Krzyż – Oddział w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.8. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Oddział Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.9. Stowarzyszenie "Czas Mieszkańców" w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.10. Fundacja Osób Niepełnosprawnych Ruchowo „Godne Życie” w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.11. Stowarzyszenie Rycerzy Jana Pawła II w Grodzisku Mazowieckim,
- 7.4.12. Grodziskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „FAMILIA” w Grodzisku Mazowieckim,

- 7.4.13. Stowarzyszenie „Dla Autyzmu” w Opypach,
- 7.4.14. Stowarzyszenie Samorządowe „Grodziszczanie” w Kozerach,
- 7.4.15. Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku,
- 7.4.16. Towarzystwo Przyjaciół Integracyjnych Szkół Podstawowych w Milanówku,
- 7.4.17. Stowarzyszenie Współpracy Lokalnych Mediów Informacyjnych w Milanówku,
- 7.4.18. Stowarzyszenie „Młodzi dla Milanówka” w Milanówku,
- 7.4.19. Fundacja Dzieciątka Jezus w Milanówku,
- 7.4.20. Fundacja „Radośni” w Milanówku,
- 7.4.21. Centrum ISTDP-PL w Milanówku,
- 7.4.22. Stowarzyszenie "Łączy Nas Milanówek" w Milanówku,
- 7.4.23. Milanowskie Towarzystwo Edukacyjne w Milanówku
- 7.4.24. Stowarzyszenie Promocji Zdrowego Stylu Życia w Podkowie Leśnej,
- 7.4.25. Stowarzyszenie "ODRODZENIE" w Podkowie Leśnej,
- 7.4.26. Stowarzyszenie „Przyjaciele Ubogich na rzecz zapobiegania skrajnemu ubóstwu wśród ludzi i zwierząt oraz marnotrawieniu żywności” w Podkowie Leśnej,
- 7.4.27. Stowarzyszenie „Misja Piękna Kobieta” w Czarnym Lesie,
- 7.4.28. Stowarzyszenie „MONAR” Krótkoterminowy Ośrodek Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Budach Zosinych,
- 7.4.29. Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Wspólna Troska” w Jaktorowie,
- 7.4.30. Stowarzyszenie na rzecz Edukacji Regionalnej i Rozwoju Twórczości „Mazowieckie Inspiracje” w Jaktorowie,
- 7.4.31. Stowarzyszenie "DZIAŁAMY RAZEM" w Jaktorowie,
- 7.4.32. Stowarzyszenie "INVICTI" w Jaktorowie,
- 7.4.33. Grodziskie Stowarzyszenie Pomocy Poszkodowanym w Żabiej Woli,
- 7.4.34. Fundacja „PROXIMUS” w Żukowie,
- 7.4.35. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi i Inicjatyw Lokalnych w Baranowie.

Ponadto na terenie Powiatu Grodziskiego funkcjonuje szereg prywatnych gabinetów lekarzy psychiatrów i psychologów. Powiat Grodziski nie dysponuje stacjonarnymi zakładami psychiatrycznej opieki zdrowotnej – korzysta w tym zakresie z zaplecza, jakie funkcjonuje na terenie województwa mazowieckiego, głównie w Powiecie Pruszkowskim.

W ostatnich latach podejmowano szereg działań ukierunkowanych na utworzenie Poradni Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży. Ostatecznie ze względu na brak lekarzy psychiatrów dziecięcych, gotowych do podjęcia pracy w tego typu placówce, jak też w związku z okresem trwającej w Polsce pandemii COVID-19, realizacja przedmiotowego zadania wydłuża się w czasie.

Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Szpital Zachodni im. św. Jana Pawła II w Grodzisku Mazowieckim, na prośbę Starosty Grodziskiego, zgłaszał niejednokrotnie akces uczestnictwa w postępowaniach konkursowych poprzedzających zawarcie umów o realizację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie środowiskowej opieki psychiatrycznej i psychologicznej dla dzieci i młodzieży (na I poziomie referencyjnym).

Niestety nie udało się zrealizować zadania, dotyczącego zatrudnienia psychiatry dziecięcego, ponieważ SPS Szpital Zachodni w Grodzisku Mazowieckim oraz placówki POZ, do których rozesłane zostały pisma Starosty Grodziskiego informujące o podejmowanych przez NFZ procedurach – nie przystąpiły do konkursu NFZ, z uwagi na brak możliwości spełnienia przedstawionych wymagań formalnych.

W całym okresie obowiązywania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022, prowadzona była przez Starostwo Powiatu Grodziskiego korespondencja z Dyrektorem SPS Szpitala Zachodniego w Grodzisku Mazowieckim, jak również z Dyrektorem Mazowieckiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ, dotycząca ustalenia możliwości podjęcia przez Szpital Zachodni nowej działalności w zakresie ambulatoryjnych świadczeń dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, jednakże z uwagi na pandemię, zaistniała konieczność zawieszenia działań w tym zakresie. Przewodniczący Zespołu Koordynującego Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Powiecie Grodziskim starał się mimo to nawiązać kontakt z Mazowieckim Specjalistycznym Centrum Zdrowia w Pruszkowie-Tworkach – w celu ustalenia potencjalnych możliwości uzyskania wsparcia w procesie zatrudnienia psychologa dziecięcego dla Powiatu Grodziskiego lub uzgodnienia kierunku dalszych działań, jakie Powiat Grodziski zmuszony byłby podjąć dla osiągnięcia celu. Z powodu zmiany na stanowisku dyrektora Szpitala w Pruszkowie-Tworkach, jak również problemów kadrowych, z jakimi boryka się placówka – możliwość nawiązania współpracy w zakresie udzielenia wsparcia kadrowego na potrzeby Powiatu Grodziskiego była dotychczas bardzo ograniczona i praktycznie nieosiągalna. Wszelkie działania prowadzone przez Powiat Grodziski w kierunku znalezienia rozwiązania nie przyniosły dotąd konkretnych rozstrzygnięć. Mimo wygaszenia się pandemii, sytuacja na rynku pracy w zakresie świadczenia psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży nie uległa poprawie, a wg statystyk – wręcz się pogorszyła, co wskazuje na konieczność podejmowania dalszych wysiłków w tej sprawie, w ramach realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego przyjętego dla Powiatu Grodziskiego na lata 2024-2030.

Od końca IV kwartału 2022 roku, w Grodzisku Mazowieckim przy ul. 3 Maja 49 i przy ul. Żydowskiej 17/2 działa Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży. Pacjenci mogą skorzystać z pomocy psychologa, psychoterapeuty oraz terapeuty środowiskowego w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. Ośrodek ten został utworzony przez Tarczyńskie Centrum Medyczne w Tarczynie. Aby umówić się na wizytę pacjent nie potrzebuje skierowania. Konsultacje, poradnictwo psychologiczne i psychoterapeutyczne obejmuje dzieci do 18 roku życia, ich opiekunów oraz inne osoby ściśle związane ze środowiskiem dziecka.

W końcu 2022 roku, w Powiecie Grodziskim rozpoczęła działalność niepubliczna placówka o nazwie: Centrum Zdrowia Psychicznego II (Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia) w Grodzisku Mazowieckim – z Punktem Zgłoszeniowo Koordynacyjnym, Poradnią Zdrowia Psychicznego, Psychiatrycznym Zespołem Leczenia Środowiskowego (Powiat Grodziski nie ma podpisanego porozumienia o współpracy z ww. podmiotem). Kierownik wspomnianego CZP II ściśle współpracuje z Powiatem Grodziskim, w ramach swojego czynnego uczestnictwa w pracach Powiatowego Zespołu Koordynującego Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Powiat Grodziski będzie kontynuował działania na rzecz utworzenia: Zespołu Leczenia Środowiskowego, Oddziału Dniennego, Klubu Pacjenta, Punktu Interwencji Kryzysowej.

V. EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

Szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez Powiat Grodziski realizują działania, które wspierają Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, przyczyniając się do poprawy dobrostanu psychicznego uczniów. W ramach tego rodzaju inicjatyw wymienić można:

- 1) programy edukacyjne i warsztaty – szkoły organizują zajęcia i warsztaty, które mają na celu zwiększenie świadomości uczniów na temat zdrowia psychicznego, sposobów radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania objawów problemów psychicznych oraz szukania pomocy;
- 2) wsparcie psychologiczno-pedagogiczne – w szkołach funkcjonują gabinety psychologów i pedagogów, którzy oferują uczniom wsparcie indywidualne i grupowe; regularne konsultacje i terapia pomagają uczniom w radzeniu sobie z trudnościami emocjonalnymi i psychicznymi;
- 3) kampanie informacyjne – organizowane są kampanie informacyjne i dni zdrowia psychicznego, które mają na celu promowanie zdrowego stylu życia, przeciwdziałanie stygmatyzacji osób z problemami psychicznymi oraz zachęcanie do otwartego mówienia o zdrowiu psychicznym;
- 4) szkolenia dla nauczycieli – szkoły prowadzą szkolenia dla nauczycieli i pracowników, by wspomagać i rozwijać ich kompetencje w zakresie umiejętności rozpoznawania problemów natury psychicznej u uczniów, reagowania na nie w odpowiedni sposób oraz wspierania uczniów w trudnych sytuacjach;
- 5) tworzenie przyjaznego środowiska szkolnego – w szkołach kładzie się nacisk na budowanie atmosfery wzajemnego szacunku, zaufania i bezpieczeństwa, co jest kluczowe dla dobrego samopoczucia psychicznego uczniów; tworzone są inicjatywy, które wspierają integrację uczniów, rozwijają ich umiejętności społeczne i promują pozytywne relacje rówieśnicze;
- 6) wsparcie w kryzysach – szkoły mają procedury interwencyjne, które pozwalają na szybką reakcję w sytuacjach kryzysowych, takich jak depresja, myśli samobójcze, przemoc rówieśnicza czy inne poważne problemy psychiczne; dzięki współpracy z instytucjami zewnętrznymi, takimi jak poradnie psychologiczno-pedagogiczne czy szpitale, uczniowie otrzymują wsparcie na miarę potrzeb;
- 7) promowanie aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia – uczniowie zachęceni są w szkołach do aktywności fizycznej, która ma pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne, poprzez zajęcia sportowe, wycieczki i inne formy aktywności; ponadto promowane są zdrowe nawyki żywieniowe i dbałość o higienę snu.

Wskazane działania nie tylko wspierają uczniów w bieżących trudnościach, ale również mają na celu zapobieganie poważniejszym problemom psychicznym w przyszłości, wpisując się w cele Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

1. Zespół Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim.

Nadrzędnym celem działań podejmowanych przez Zespół Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim jest integracja uczniów ze społeczeństwem, przygotowanie ich do pokonania trudów normalnego życia i dokonywania właściwych wyborów.

Zadania te realizowane są poprzez:

- odpowiednią organizację zajęć dydaktyczno-wychowawczych,
- zapewnienie pomocy pedagogicznej i psychologicznej,
- objęcie opieką socjalną uczniów potrzebujących wsparcia,
- organizowanie czasu wolnego poprzez różnorodne zajęcia pozalekcyjne,
- utrzymywanie kontaktów z innymi placówkami i zakładami pracy.

Uczniowie wspierani są różnymi formami terapii, wśród których warto wymienić:

- zajęcia logopedyczne,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- reedukację,
- biblioterapię,
- relaksację i muzykoterapię,
- integrację sensoryczną,
- usprawnianie ruchowe,
- trening zastępowania agresji.

Talenty i zainteresowania uczniów są pogłębiane i rozwijane w kołach zainteresowań działających na terenie szkoły:

- ekologicznym,
- czytelniczym,
- plastycznym,
- krajoznawczo-turystycznym,
- gastronomicznym,
- ceramicznym,
- komputerowym,
- gier matematycznych,
- muzyczno-wokalnym,
- dziennikarskim,
- w orkiestrze "Jakataka".

Absolwentom szkoły podstawowej oferujemy następujące kierunki kształcenia w Branżowej Szkole Specjalnej I stopnia:

- kucharz,
- sprzedawca.

Uczniowie Szkoły Specjalnej Przesposabiającej do Pracy zdobywają wiedzę i umiejętności w zakresie prac biurowych, sztuki użytkowej, wykorzystania technologii komputerowych, prac użytecznych, gospodarstwa domowego, ogrodnictwa.

1.1. Zespół rewalidacyjno-wychowawczy.

Od wielu lat w Zespole Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim funkcjonuje zespół rewalidacyjno-wychowawczy. Do zespołu uczęszczają dzieci z wieloraką niepełnosprawnością, którymi opiekują się zawsze 2 osoby dorosłe, tj. wychowawca oraz pomoc nauczyciela. Ponadto w tej grupie zajęcia prowadzi również rehabilitant i logopeda. Zajęcia trwają cztery godziny, podczas których podopieczni wraz z opiekunami przebywają w sali doświadczania świata, uczestniczą w wielu imprezach na terenie szkoły, wychodzą na spacer do parku i na place zabaw.

1.2. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

W dniu 01.03.2009 r. w Zespole Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego został powołany zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Jego zadaniem jest pobudzenie i stymulowanie poznawczego, ruchowego, emocjonalnego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia u niego niepełnosprawności, do czasu podjęcia nauki w szkole. Zajęcia, w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu, prowadzone są bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

Podstawą objęcia dziecka wczesnym wspomaganie jest opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, z którą należy zgłosić się do zespołu wczesnego wspomaganie.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka jest prowadzone przez zespół specjalistów posiadających odpowiednie kwalifikacje, przygotowanych do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym, na podstawie opracowanego dla dziecka indywidualnego programu wczesnego wspomaganie.

W skład zespołu wczesnego wspomaganie wchodzi:

- pedagog posiadający kwalifikacje adekwatne do niepełnosprawności dziecka,
- psycholog,
- logopeda,
- inni specjaliści, w zależności od potrzeb dziecka i rodziny.

Zespół ma za zadanie:

- ustalenie, na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, kierunków i harmonogramu działań w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka,
- opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomaganie, z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka,
- analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w indywidualnym programie wczesnego wspomaganie, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny, oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomaganie.

Zakres zajęć realizowanych na podstawie programu opracowanego dla dziecka może obejmować:

- w odniesieniu do dziecka:
  - stymulację rozwoju poznawczego, motorycznego, stymulację polisensoryczną, stymulowanie rozwoju mowy i języka, orientacji i poruszania się w przestrzeni, usprawnianie widzenia i słuchu, rozwijanie umiejętności samoobsługi i funkcjonowania w środowisku;

- w odniesieniu do rodziny dziecka z niepełnosprawnością:
  - kształtowanie postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem, wzmocnienie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania, udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem, pomoc w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu, wsparcie psychologiczne dla rodziców.

1.3. Wiodący Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy w Powiecie Grodziskim.

Wiodący Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy działa przy Zespole Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim.

Główne kierunki działalności Ośrodka, wynikają z ustawy "Za życiem". Są to:

- zapewnienie specjalistycznej opieki dziecku i jego rodzinie w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny,
- zapewnienie konsultacji lekarzy różnych specjalności, w zależności od potrzeb dziecka ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3 roku życia,
- zapewnienie usług terapeutów, fizjoterapeutów, psychologów, pedagogów, logopedów i innych specjalistów.

Wiodące zadania Ośrodka to:

- udzielanie rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych,
- wskazywanie właściwych dla dziecka i jego rodziny form kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej,
- wskazywanie jednostek udzielających specjalistycznej pomocy dzieciom,
- organizowanie Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka, na warunkach i w formach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (*Dz. U. z 2024 r. poz. 737 ze zm.*), w wymiarze do 5 godzin tygodniowo,
- koordynowanie korzystania z usług specjalistów dostępnych na terenie powiatu, w tym:
  - zbieranie i upowszechnianie informacji o usługach i świadczących je specjalistach,
  - prowadzenie akcji informacyjnych,
  - monitorowanie działań związanych z udzielaniem pomocy dzieciom i ich rodzinom.

Uczniami Zespołu Szkół Specjalnych są przede wszystkim dzieci i młodzież ze zdiagnozowaną niepełnosprawnością intelektualną. Ilość uczniów utrzymuje się co roku na podobnym poziomie. Poniższe tabele zawierają dane liczbowe dotyczące funkcjonowania placówki.

Tabela 36. Liczba uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w roku szkolnym 2022/2023
(stan na dzień 30.09.2022 r.) .

Nazwa szkoły	Typ szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów w oddziale (średnio)
Zespół Szkół Specjalnych im. Henryka Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim	Szkoła Podstawowa	90	23	4
	Branżowa Szkoła I stopnia	18	5	4
	Szkoła przysposabiająca do pracy	35	8	4
	Zespół rewalidacyjno-wychowawczy	9	2	7
Razem		152	38	4,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Powiecie Grodziskim za rok szkolny 2022/2023”

Tabela 37. Nauczanie indywidualne i włączające w Zespole Szkół Specjalnych, w roku szkolnym 2022/2023.

Nazwa Szkoły	Liczba uczniów ogółem (stan na dzień 30.09.2022 r. wg danych SIO)	Liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym	% uczniów objętych	Liczba zrealizowanych godzin nauczania indywidualnego	Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego
Zespół Szkół Specjalnych im. Henryka Szczerkowskiego w Grodzisku Maz.	152	6	3,95	1877	152

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Powiecie Grodziskim za rok szkolny 2022/2023”

Tabela 38. Nauczyciele specjaliści pracujący w Zespole Szkół Specjalnych, wg stanu na dzień 30.09.2022 r.

Liczba uczniów ogółem	Liczba etatów w roku szkolnym 2021/2022					Łączna liczba etatów
	Psycholog	Logopeda	Pedagog	Bibliotekarz	Wychowawca świetlicy	
152	1	5	1	1	4	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Powiecie Grodziskim za rok szkolny 2022/2023”

VI. AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

1. Rola Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim w procesie aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Mazowieckim pełni istotną rolę w procesie aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie Grodziskim, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.).

W ramach swoich zadań jednostka organizuje i realizuje programy aktywizacyjne, które obejmują indywidualne plany działania, szkolenia zawodowe oraz doradztwo zawodowe dostosowane do specyficznych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi. Urząd wspiera także pracodawców poprzez subsydiowanie zatrudnienia oraz oferowanie ulg i zwolnień, mających na celu promowanie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami psychicznymi. Dzięki współpracy z instytucjami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Mazowieckim zapewnia kompleksową pomoc, integrującą działania z zakresu zdrowia psychicznego i aktywizacji zawodowej. Takie podejście zwiększa szanse na skuteczne i trwałe włączenie osób z zaburzeniami psychicznymi na rynek pracy, poprawiając ich sytuację zawodową i społeczną.

W latach: od 2018 do 2023 roku, przy wsparciu Urzędu zaktywizowano ogółem 11 osób z upośledzeniem umysłowym oraz z chorobami psychicznymi.

Ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 2 osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu odbyły szkolenia indywidualne:

- „Kurs kierowców wózków jezdniowych podnośnikowych z wyłączeniem specjalizowanych kat. II WJO”,
- „Monter instalacji sanitarnych, wodno-kanalizacyjnych i C.O”.

Ponadto 9 osób bezrobotnych, z niepełnosprawnościami – otrzymało wsparcie ze środków Funduszu Pracy oraz ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym: 2 osoby odbyły szkolenia indywidualne, 2 osoby zostały zatrudnione w ramach prac interwencyjnych, 1 osoba odbyła roboty publiczne, 4 osoby skorzystały z prac społecznie użytecznych.

Tabela 39. Liczba osób z niepełnosprawnościami, zarejestrowanych w PUP w Grodzisku Mazowieckim, otrzymujących wsparcie w ramach aktywizacji zawodowej w latach 2018-2023.

Rodzaj wsparcia dla osób zarejestrowanych w PUP z symbolami przyczyny niepełnosprawności 01-U, 02-P	Liczba osób					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Aktywizacja zawodowa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	-	-	1	-	-	1
- szkolenia	-	-	1	-	-	1
2. Aktywizacja zawodowa w ramach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	1	3	2	1	1	1
- staże	-	-	-	-	-	-
- szkolenia	-	-	-	-	1	1
- prace interwencyjne	-	1	1	-	-	-
- roboty publiczne	-	-	-	1	-	-
- prace społecznie użyteczne	1	2	1	-	-	-
RAZEM (poz. 1 i 2)	1	3	3	1	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim.

W latach 2018-2019 osoby bezrobotne z niepełnosprawnością, a także osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu z upośledzeniem umysłowym oraz z chorobami psychicznymi, uczestniczyły w cyklicznym marszu ph. „Różni a Równi”, promującym akceptację niepełnosprawności intelektualnej, fizycznej i psychicznej, organizowanym pod patronatem Starosty Grodziskiego.

Osoby bezrobotne z niepełnosprawnością oraz osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu, w latach 2018-2019 oraz w latach 2022-2023 uczestniczyły ponadto w Grodziskich Targach Pracy. Na osoby z zaburzeniami psychicznymi czekało wiele ofert zatrudnienia, na różnych stanowiskach pracy. Podczas ww. targów wyświetlana była przygotowana przez Urząd Pracy prezentacja multimedialna omawiająca szczegółowo tematy:

- jak przygotować się na rozmowę kwalifikacyjną,
- jak napisać CV i list motywacyjny.

W ramach tego wydarzenia, osoby bezrobotne z niepełnosprawnościami oraz osoby poszukujące pracy odbyły również wstępne rozmowy z zaproszonymi pracodawcami, ekspertami, mogły złożyć CV lub wypełnić kwestionariusz osobowy, stanowiący wstępny etap procesu rekrutacji.

W latach 2018-2023 osoby bezrobotne z niepełnosprawnością, jak też osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu z upośledzeniem umysłowym oraz z chorobami psychicznymi, uczestniczyły w zorganizowanych giełdach pracy w siedzibie Urzędu, wspierających w procesie zatrudniania na różnych stanowiskach pracy.

Tabela 40. Liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Mazowieckim w latach 2018-2023.

Rok	Stopień niepełnosprawności		
	lekki	umiarkowany	znaczny
2018	3	2	-
2019	2	2	-
2020	1	2	-
2021	1	2	-
2022	1	2	-
2023	1	3	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim.

Pośród pracowników zatrudnionych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Mazowieckim w latach 2018-2023, kilku posiadało orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu lekkim oraz umiarkowanym, jednak należy zaznaczyć, że specyfika zadań realizowanych przez Urząd nie zawsze pozwala na zatrudnianie osób z zaburzeniami psychicznymi.

VII. ZADANIA POWIATOWEJ STACJI SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEJ W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Grodzisku Mazowieckim pełni kluczową rolę w ochronie zdrowia psychicznego na poziomie lokalnym, współpracując z samorządem powiatowym.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (*Dz. U. z 2024 r. poz. 416*) oraz ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (*Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 ze zm.*), PSSE wspiera samorzady w realizacji zadań związanych z ochroną zdrowia psychicznego poprzez:

- **monitorowanie i nadzór sanitarno-epidemiologiczny** (kontroluje warunki sanitarne w placówkach opieki zdrowotnej, oświatowych oraz innych instytucjach, aby zapewnić środowisko sprzyjające zdrowiu psychicznemu),
- **edukację i profilaktykę** (prowadzi działania edukacyjne skierowane do mieszkańców powiatu, które mają na celu podnoszenie świadomości na temat zdrowia psychicznego, wczesne rozpoznawanie zaburzeń oraz promowanie zdrowego stylu życia),
- **współpracę z samorządem i instytucjami** (ściśle współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w celu koordynacji działań profilaktycznych i interwencyjnych),
- **konsultacje i doradztwo** (oferuje wsparcie eksperckie i konsultacyjne dla samorządów, pomagając w opracowywaniu i wdrażaniu lokalnych programów ochrony zdrowia psychicznego),
- **programy profilaktyczne** (angażuje się w realizację programów profilaktycznych, które są integralną częścią lokalnych strategii ochrony zdrowia psychicznego, zapewniając merytoryczne wsparcie oraz monitorowanie ich efektywności).

Dzięki wymienionym działaniom, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Grodzisku Mazowieckim wspiera Powiat Grodziski w tworzeniu spójnej i skutecznej polityki zdrowia psychicznego, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Wybrane działania, zaplanowane do realizacji przez PSSE w Grodzisku Mazowieckim w ramach zadań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego na najbliższy okres, to m.in.:

- realizacja programu edukacyjnego pt.: *#ŻyjDobrze*, koncentrującego się na propagowaniu zdrowego stylu życia, w tym zdrowia psychicznego wśród uczniów, rodziców i kadry pedagogicznej szkół podstawowych – w pięciu obszarach tematycznych:
  - aktywności fizycznej,
  - higieny,
  - zdrowego żywienia,
  - zdrowia psychicznego,
  - profilaktyki;
- publikowanie informacji w mediach społecznościowych PSSE o następującej tematyce:
  - promocja higieny zdrowia psychicznego,
  - profilaktyka uzależnień chemicznych i behawioralnych;
- aktywne włączenie się w realizację innych działań w ramach Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030.

VIII. DOSTĘP DO ŚWIADCZEŃ, LECZENIA I OPIEKI OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO

1. Analiza SWOT.

Analiza SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) jest wszechstronnym narzędziem diagnostycznym, które pozwala na ocenę obecnej sytuacji oraz przyszłych perspektyw w różnych obszarach funkcjonowania instytucji czy regionów. W kontekście Powiatu Grodziskiego, analiza ta została zastosowana do oceny stanu dostępności do świadczeń, leczenia i opieki osób z zaburzeniami psychicznymi. Zdrowie psychiczne jest kluczowym elementem ogólnego dobrostanu społeczności, a jego skuteczna ochrona wymaga zidentyfikowania zarówno mocnych stron (Strengths) i słabych punktów (Weaknesses) systemu ochrony zdrowia psychicznego, jak i rozpoznania potencjalnych szans (Opportunities) oraz zagrożeń (Threats) dla jego dalszego rozwoju. Analiza SWOT dla Powiatu Grodziskiego we wskazanym obszarze pozwoli lepiej zrozumieć obecną sytuację oraz stworzy fundamenty dla strategicznego planowania i podejmowania decyzji mających na celu poprawę jakości i dostępności usług zdrowotnych dla mieszkańców.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze zorganizowana ogólna infrastruktura medyczna (Powiat oferuje solidną bazę medyczną, zapewniającą szeroki dostęp do świadczeń zdrowotnych). 2. Szeroka diagnostyka zaburzeń psychicznych (dostępność do Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych w Grodzisku Mazowieckim i Centrum Zdrowia Psychicznego umożliwia kompleksową diagnozę, leczenie i terapię zaburzeń psychicznych). 3. Opiniowanie i orzecznictwo niepełnosprawności (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Mazowieckim zajmują się wydawaniem opinii i orzeczeń dotyczących wszelkich rodzajów niepełnosprawności). 4. Poradnia Leczenia Uzależnień w Grodzisku Mazowieckim (mieszkańcy Powiatu mają dostęp do specjalistycznej placówki zajmującej się diagnostyką i leczeniem uzależnień). 5. Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w szkołach (w każdej szkole zatrudniony jest pedagog i/lub psycholog, co zapewnia wsparcie dla uczniów z problemami psychicznymi). 6. Różnorodność form terapeutycznych (na terenie Powiatu dostępne są różne formy terapii, dostosowane do potrzeb pacjentów). 7. Bliskość ośrodków specjalistycznych (krótki czas dojazdu do wojewódzkich ośrodków specjalistycznych zwiększa dostępność do zaawansowanych usług medycznych).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedobór specjalistycznych placówek (brak poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży oraz domu pomocy społecznej o profilu psychiatrycznym). 2. Brak lekarza psychiatry dziecięcego (na terenie Powiatu nie ma dostępnego psychiatry dziecięcego w ramach publicznej służby zdrowia, co utrudnia specjalistyczne leczenie najmłodszych pacjentów). 3. Ograniczony dostęp do psychologów dla dzieci i młodzieży (mała dostępność do psychologów oraz brak zewnętrznego finansowania na tworzenie samodzielnych poradni psychologicznych dla dzieci i młodzieży). 4. Brak mieszkań chronionych (na terenie Powiatu nie funkcjonują mieszkania wspomagane dla osób psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo, co utrudnia ich integrację społeczną). 5. Brak powiatowego domu dziennego pobytu (Powiat nie posiada domu dziennego pobytu dla osób z chorobami psychicznymi, co ogranicza możliwości wsparcia dziennego). 6. Brak ośrodka interwencji kryzysowej (nie ma w Powiecie ośrodka interwencji kryzysowej, który mógłby oferować natychmiastową pomoc w sytuacjach kryzysowych). 7. Brak spółdzielni socjalnych (na terenie Powiatu nie funkcjonują spółdzielnie socjalne, które mogłyby wspierać aktywizację zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi).

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 8. Brak rejonizacji świadczeń zdrowotnych (możliwość korzystania z usług medycznych niezależnie od miejsca zamieszkania w Powiecie). 9. Wsparcie instytucji lokalnych (możliwość uzyskania pomocy w Warsztatach Terapii Zajęciowej, Środowiskowym Domu Samopomocy oraz Domu Pomocy Społecznej – zlokalizowanych na terenie Powiatu). 10. Dobry dostęp do odpowiedniej edukacji, w tym integracyjnej (Zespół Szkół Specjalnych oferuje pełen zakres kształcenia, w tym integracyjne programy edukacyjne). 11. Transport dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami (samorządy gminne organizują dowóz dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością do ośrodków kształcenia). 12. Transport dla uczestników WTZ i ŚDS (zapewnienie transportu dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej i Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie Powiatu). 13. Szeroka dostępność informacji na temat praw i ulg dla osób z niepełnosprawnościami. 14. Realizacja projektów systemowych (osoby z niepełnosprawnością są beneficjentami licznych projektów systemowych realizowanych na terenie Powiatu). 15. Kiermasze, wystawy i przeglądy twórczości (organizowanie wydarzeń, takich jak kiermasze, wystawy i przeglądy twórczości osób z niepełnosprawnością). 16. Współpraca z organizacjami pozarządowymi (dobra współpraca z lokalnymi fundacjami, stowarzyszeniami itp. zwiększa zakres dostępnych usług i wsparcia). 17. Dostępność do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 18. Rozpatrywanie wniosków w sprawie wydania opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju oraz orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na wszystkie niepełnosprawności zawarte w katalogu – przez Zespół Orzekający przy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim. 19. Diagnostowanie dzieci i młodzieży w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim – z udziałem zespołu specjalistów (psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty SI) w oparciu o rekomendowane narzędzia diagnostyczne (Stanford Binet 5, Wisc -V, ADOS-II, Leiter -3, IDS -2). 20. Dostępność telefonów zaufania, wsparciowych (telefony podane są na stronie internetowej PCPR; umożliwiają wsparcie dla osób potrzebujących natychmiastowej pomocy psychologicznej).	<ol style="list-style-type: none"> 8. Brak ujednoczonej bazy danych (nie istnieje ujednoczona baza liczby osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi, co utrudnia planowanie i koordynację działań pomocowych). 9. Ograniczony dostęp do diagnozy psychiatrycznej i terapii dzieci i młodzieży na terenie Powiatu (działająca w Grodzisku Mazowieckim Filia PZP Tarczyn przyjmuje tylko dzieci z diagnozą autyzmu). 10. Długi czas oczekiwania na diagnozę w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim. 11. Przeciążenie zadaniami diagnostycznymi ograniczające działania postdiagnostyczne i profilaktyczne Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim. 12. Brak informacji na temat realizacji Programu „Za Życiem” i WOKRO oraz zasad organizacji wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i rodziny w powiecie”. 13. Niewystarczający poziom skoordynowania działań wynikających z realizacji Ustawy „Za Życiem”. 14. Brak ośrodka koordynującego międzysektorowe wsparcie rodziców z dzieckiem z niepełnosprawnością. 15. Brak współpracy Ośrodka I Stopnia referencyjnego z jednostkami systemu oświaty (zwłaszcza z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną). 16. Brak Centrum Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży. 17. Ograniczone zasoby kadrowe (niedobór specjalistów, w tym psychiatrów dziecięcych i młodzieżowych, co skutkuje długim czasem oczekiwania na wizyty; wysoki poziom obciążenia pracą istniejących specjalistów). 18. Trudności w zatrudnianiu specjalistów (psychologów, lekarzy, pracowników socjalnych itp.) w samorządowych jednostkach organizacyjnych. 19. Niedostateczna infrastruktura (ograniczona liczba miejsc w placówkach stacjonarnych i szpitalach psychiatrycznych; brak wystarczających zasobów do wsparcia pacjentów w stanie ostrym). 20. Brak świadomości społecznej (niska świadomość problemów zdrowia psychicznego wśród mieszkańców, co prowadzi do stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi; ograniczone działania edukacyjne na temat zdrowia psychicznego w szkołach i miejscach pracy).

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego (program ten oferuje strategiczne wsparcie dla działań na rzecz zdrowia psychicznego, zwiększając dostępność usług i świadomość problemów psychicznych). 2. Bezpłatne usługi psychologiczne (kontraktowany dostęp do bezpłatnych usług psychologa dla dorosłych umożliwia większej liczbie osób skorzystanie z pomocy psychologicznej). 3. Zwiększenie liczby specjalistów (większa liczba specjalistów zatrudnionych w instytucjach powiatowych poprawi jakość i dostępność świadczonych usług). 4. Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami (udział w różnych formach wsparcia w ramach projektów systemowych zwiększa szanse na aktywizację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami). 5. Świadomość pracodawców (zwiększenie świadomości pracodawców na temat ulg i korzyści związanych z zatrudnianiem osób z zaburzeniami psychicznymi może prowadzić do większej liczby miejsc pracy dla tej grupy). 6. Nakłady na aktywizację zawodową i społeczną (większe inwestycje w programy aktywizacyjne mogą znacznie poprawić sytuację osób z zaburzeniami psychicznymi, umożliwiając im większą integrację społeczną i zawodową). 7. Nowe placówki i usługi (utworzenie poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, oddziału dziennej terapii oraz domu pomocy społecznej o profilu psychiatrycznym zwiększy dostępność i jakość usług dla konkretnych grup pacjentów). 8. Dodatkowe źródła finansowania (możliwość pozyskania dodatkowych środków z PFRON, EFS oraz budżetu państwa na rozwój infrastruktury i programów wsparcia). 9. Mieszkania chronione (utworzenie mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi zapewni im bezpieczne warunki życia i wsparcie w codziennych czynnościach). 10. Aktywne działania gmin (lokalne gminy mogą prowadzić diagnozy środowiskowe i oferować pomoc w rozwiązywaniu problemów osób z zaburzeniami psychicznymi, co przyczyni się do lepszej identyfikacji potrzeb i efektywnego wsparcia).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak finansowania zadań Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (brak odpowiednich źródeł finansowania może utrudnić realizację zadań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego). 2. Zwiększona zachorowalność na choroby psychiczne (rosnąca liczba przypadków zaburzeń psychicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych stawia pod znakiem zapytania możliwość zaspokojenia rosnących potrzeb zdrowotnych). 3. Ograniczony dostęp do rynku pracy (osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą napotykać trudności z dostępem do rynku pracy, co pogłębia ich marginalizację społeczną i ekonomiczną). 4. Brak perspektyw aktywizacji zawodowej (brak propozycji zatrudnienia oraz niewielkie możliwości aktywizacji zawodowej dla tej grupy mogą prowadzić do utrwalenia się bezrobocia i wykluczenia społecznego). 5. Niewystarczająca ilość środków finansowych PFRON (spadek dostępnych środków na realizację zadań ustawowych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych może ograniczyć zakres świadczeń dla osób z zaburzeniami psychicznymi). 6. Izolacja społeczna (osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodziny mogą doświadczać izolacji społecznej, co negatywnie wpływa na ich jakość życia i możliwości integracji społecznej). 7. Wykluczenie społeczne (rosnące ryzyko wykluczenia społecznego może prowadzić do pogłębienia problemów zdrowotnych oraz trudności w uzyskaniu pomocy i wsparcia). 8. Wzrost liczby osób z zaburzeniami psychiatrycznymi (zjawiska takie jak długotrwałe bezrobocie, ubóstwo czy przemoc - mogą przyczyniać się do wzrostu liczby osób cierpiących na zaburzenia psychiczne, osób uzależnionych np. od alkoholu/narkotyków, co stanowi istotne wyzwanie dla systemu opieki zdrowotnej i społecznej). 9. Brak stabilności finansowej (niestabilne finansowanie z budżetu państwa lub lokalnego może wpłynąć na dostępność i jakość świadczeń; ryzyko ograniczenia funduszy w wyniku zmian politycznych lub gospodarczych).

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 11. Rozwój telemedycyny (rozwój usług telemedycznych umożliwia zwiększenie dostępności do specjalistów, zwłaszcza w rejonach wiejskich; ułatwienie dostępu do terapii dla osób, które z różnych powodów mają trudności z dojazdem). 12. Wzrost finansowania z funduszy europejskich (możliwość pozyskania dodatkowych środków na rozwój infrastruktury i programów wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi; finansowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych). 13. Współpraca jednostek z terenu Powiatu zajmujących się tematem zdrowia psychicznego – wymiana informacji, wspólne akcje profilaktyczne, współpraca z Miastem i Gminami. 14. Zapewnienie opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży. 15. Zwiększenie dostępności do pomocy psychologiczno-pedagogicznej (zwiększenie specjalistycznych zasobów kadrowych instytucji pomocowych). 16. Zapewnienie koordynacji usług świadczonych przez podmioty w różnych sektorach. 	<ol style="list-style-type: none"> 10. Znaczny wzrost zapotrzebowania na diagnozę psychologiczno-pedagogiczną w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim. 11. Wzrost występowania wśród dzieci i młodzieży zaburzeń nastroju, problemów emocjonalnych, zaburzeń zachowania po pandemii Covid-19. 12. Wzrost zapotrzebowania na opiekę psychologiczną i psychoterapię dla dzieci i młodzieży. 13. Niskie kompetencje dzieci i młodzieży w zakresie umiejętności uczenia się jako skutek nauki zdalnej. 14. Brak właściwej higieny cyfrowej w środowisku rodzinnym, co wpływa na nadmierowe korzystanie z ekranów przez coraz młodsze dzieci. 15. Niewystarczająca wiedza nauczycieli i rodziców na temat zagrożeń dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz sposobów radzenia sobie z problemami.

Podsumowując, dostęp do świadczeń, leczenia i opieki osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Powiatu Grodzkiego ma wiele mocnych stron, takich jak dostępność placówek medycznych i wsparcie lokalnych inicjatyw. Jednakże istnieją także poważne wyzwania, w tym niedobór specjalistów oraz ograniczona infrastruktura. Wykorzystanie szans, takich jak rozwój telemedycyny i pozyskiwanie funduszy europejskich, może pomóc w przezwyciężeniu tych trudności, choć konieczne jest również zmierzenie się z zagrożeniami związanymi z finansowaniem i społeczną stygmatyzacją.

IX. CELE I HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA POWIATU GRODZISKIEGO

1. Cel główny (nr 1 - wg NPOZP) Programu, dla samorządu Powiatu:
Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.
- 1.1. Cel szczegółowy (nr 1a - wg NPOZP):
Upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.1.1. Opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności oraz zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie lub gminie.	„Program zwiększania dostępności i zmniejszania nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej” stanowi załącznik do niniejszego Programu.	Do dnia 31.12.2030 r.	Zarząd Powiatu Grodziskiego, podmioty działające w obszarze ochrony zdrowia psychicznego.	Odsetek placówek biorących udział w Programie w okresie roku. Liczba objętych wsparciem.
1.1.2. Utworzenie CZP zgodnie z zasadami organizacyjnymi zawartymi w rozdziale 5 Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego lub Poradni Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży.	Podjęcie działań w celu utworzenia placówki z zakresu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w której usługi świadczył będzie lekarz psychiatra (uwarunkowane kontraktem z NFZ).	Praca ciągła.	Zarząd Powiatu Grodziskiego, Gminy z terenu Powiatu Grodziskiego, organizacje pozarządowe.	Liczba utworzonych placówek.

1.2. Cel szczegółowy (nr 1d - wg NPOZP):

Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.2.1. Aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej.	Prowadzenie WTZ i ŚDS dla mieszkańców Powiatu Grodziskiego. Prowadzenie DPS.	Realizacja ciągła. Realizacja ciągła.	Organizacje pozarządowe. DPS, organizacje pozarządowe.	Liczba osób objętych wsparciem.
1.2.2. Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Dofinansowanie w ramach budżetu Powiatu Grodziskiego na promocję i ochronę zdrowia. Opracowanie zasad pozyskania dofinansowania.	Realizacja ciągła w trakcie trwania Programu.	Zarząd Powiatu Grodziskiego.	Liczba projektów dofinansowanych z budżetu Powiatu; liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie.

1.3. Cel szczegółowy (nr 1e - wg NPOZP):

Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.3.1. Zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Prowadzenie działań zgodnie z ustawami: o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.	Realizacja ciągła.	PUP	Formy wsparcia oraz liczba osób objętych wsparciem.
1.3.2. Prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Spotkania z pracodawcami. Prowadzenie pośrednictwa pracy.	Realizacja ciągła.	PUP	Liczba uczestników kampanii promocyjnych. Liczba osób objętych wsparciem.
1.3.3. Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy.	Specyfika realizowanych zadań przez PUP nie pozwala na zwiększenie zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności PUP w stosunku do pozostałych poszukujących pracy.	Nie dotyczy.	PUP	Nie dotyczy.

1.4. Cel szczegółowy (nr 1f - wg NPOZP):

Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.4.1. Powołanie lub kontynuacja działania lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu (wg wymogów NPOZP).	Powołanie zespołu uchwałą nr 1182/2024 Zarządu Powiatu Grodziskiego z dnia 28.02.2024 r.	28.02.2024 r.	Zarząd Powiatu Grodziskiego.	Zadanie zrealizowane.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.4.2. Opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń.	Opracowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego. Przyjęcie Programu - uchwała Rady Powiatu Grodziskiego.	2024 r. Wrzesień 2024 r.	Zespół Koordynujący Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Rada Powiatu Grodziskiego	Realizacja zadania.
1.4.3. Realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego.	Realizacja zgodnie z zapisami Harmonogramu zadań PPOZP dla Powiatu Grodziskiego na lata 2024-2030. Opracowanie i przedstawienie Zarządowi Powiatu Grodziskiego rocznego sprawozdania. Przygotowanie i przedłożenie wymaganych sprawozdań zewnętrznych.	Realizacja ciągła. Corocznie (w okresie obowiązywania Programu), począwszy od daty jego przyjęcia w 2024 r. - do końca marca każdego kolejnego roku. Zgodnie z obowiązującymi przepisami – w tym ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, co 2 lata za 2 ostatnie lata, w terminie do dnia 15 maja roku następującego po ostatnim roku objętym informacją.	Zespół Koordynujący Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego we współpracy z jednostkami organizacyjnymi i podmiotami uprawnionymi na podstawie NPOZP i ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Liczba sprawozdań.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.4.4. Przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w postaci elektronicznej).	Opracowanie lub aktualizacja informatora w formie elektronicznej.	Corocznie (w okresie obowiązywania Programu), począwszy od daty jego przyjęcia w 2024 r. - do końca grudnia każdego kolejnego roku.	Zespół Koordynujący Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, Samodzielne Stanowisko Promocji Zdrowia i Sportu, Podmioty realizujące PPOZP.	Zamieszczenie informatora na stronie internetowej Starostwa Powiatu Grodziskiego. Zamieszczenie informatora na stronie internetowej jednostek i placówek reprezentowanych przez Członków Zespołu Koordynującego Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

2. Cel główny (nr 1 - wg NPOZP) Programu, dla jednostek samorządu terytorialnego:
Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

2.1. Cel szczegółowy (nr 1g - wg NPOZP):
Udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
	<p>Grodziski Tydzień Zdrowia Psychicznego (promujący zdrowie psychiczne dzieci, młodzieży i dorosłych - z otwartymi spotkaniami dla mieszkańców Powiatu, warsztatami dla dzieci i młodzieży, konkursami nt. zdrowia psychicznego, akcjami sportowymi, konferencją.</p> <p>Ścisła współpraca – wymiana informacji, wspólne akcje profilaktyczne, współpraca z miastem i gminami, spotkania roboczo-informacyjne przedstawicieli jednostek/podmiotów.</p> <p>Opracowanie materiałów informacyjnych - poradników nt. zdrowia psychicznego, ulotek, plakatów (po uzyskaniu dofinansowania na druk).</p> <p>Opracowanie informatora nt. realizacji Programu „Za Życiem”.</p>	<p>1 tydzień, w marcu każdego roku – w okresie obowiązywania Programu.</p> <p>Realizacja ciągła.</p> <p>Realizacja w ramach potrzeb.</p> <p>Do końca 2025 r.</p>	<p>PP-P</p> <p>Jednostki organizacyjne, podmioty – działające w zakresie zdrowia psychicznego na terenie Powiatu Grodziskiego.</p> <p>Jednostki organizacyjne - w zakresie swoich kompetencji.</p> <p>Zespół Koordynujący Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.</p>	<p>Liczba wydarzeń.</p> <p>Liczba uczestników.</p> <p>Liczba materiałów informacyjnych.</p> <p>Zamieszczenie informatora na stronie internetowej Starostwa Powiatu Grodziskiego oraz jednostek i placówek reprezentowanych przez Członków Zespołu Koordynującego Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.</p>

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
	Realizacja programu edukacyjnego pt.: #ŻyjDobrze (dla uczniów, rodziców i kadry pedagogicznej szkół podstawowych).	Zgodnie z regulaminem programu edukacyjnego.	PSSE w Grodzisku Mazowieckim.	Rodzaj udzielanego wsparcia. Liczba uczestników.
	Publikowanie informacji w mediach społecznościowych PSSE – w ramach promocji higieny zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień chemicznych i behawioralnych.	Realizacja ciągła.	PSSE w Grodzisku Mazowieckim.	Liczba publikacji.

3. Oczekiwane rezultaty.

- 3.1. Zwiększenie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz innych form opieki w środowisku lokalnym.
- 3.2. Poprawa funkcjonowania zdrowotnego i społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 3.3. Wzmocnienie lokalnego systemu oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 3.4. Umocnienie współpracy lokalnych przedstawicieli instytucji publicznych i środowisk prozdrowotnych działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów profilaktyki zdrowia psychicznego.
- 3.5. Popularyzacja wiedzy z zakresu praw osób z zaburzeniami psychicznymi.

4. Źródła finansowania.

- 4.1. Środki Funduszu Pracy.
- 4.2. Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 4.3. Środki Narodowego Funduszu Zdrowia.
- 4.4. Środki własne Powiatu Grodziskiego.
- 4.5. Środki zewnętrzne (w tym środki pochodzące z funduszy europejskich).

5. Podmioty uczestniczące w realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

- 5.1. Starostwo Powiatu Grodziskiego.
- 5.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
- 5.3. Powiatowy Urząd Pracy.
- 5.4. Świadczeniodawcy usług medycznych.
- 5.5. Jednostki organizacyjne systemu oświaty i pomocy społecznej.
- 5.6. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi obejmujące zakresem działania teren Powiatu Grodziskiego.

6. Ewaluacja i monitoring Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 podlega ewaluacji. Podmioty uczestniczące w realizacji Programu mogą wyznaczać różne kryteria ewaluacyjne, np.:

- **kryterium trafności** – pozwoli ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele programu odpowiadają zidentyfikowanym problemom i realnym potrzebom beneficjentów,
- **kryterium efektywności** – pozwoli ocenić poziom „ekonomiczności” programu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych rezultatów,
- **kryterium skuteczności** – pozwoli ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele programu zdefiniowane na etapie diagnozowania,
- **kryterium oddziaływanie/wpływ** – pozwoli ocenić związek między celem głównym programu i celami ogólnymi, tj. stopień, w jakim korzyści odniesione przez beneficjentów miały szerszy, ogólny wpływ na większą liczbę osób na danym terenie,
- **kryterium trwałości efektów** – pozwoli ocenić, czy rezultaty osiągnięte w ramach programu mogą trwać po jego zakończeniu, a także czy możliwe jest długotrwałe utrzymanie się wpływu projektu na procesy rozwoju w Powiecie Grodziskim.

W przeprowadzeniu ewaluacji ważne zatem jest określenie komponentów Programu, rodzajów działań i oczekiwanych rezultatów. Ważne są również narzędzia stosowane do dokumentowania prowadzonych działań i gromadzenia danych.

Tabela 41. Elementy ewaluacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Grodziskiego na lata 2024-2030.

Kryteria ewaluacji	Metoda ewaluacji	Źródła danych	Wskaźniki monitoringu	Prezentacja wyników ewaluacji /sprawozdawczość
Trafność działań	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza dokumentacji statystycznej zebranej wśród uczestników programu, prowadzonej przez realizatorów programu w zakresie poszczególnych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnicy/ beneficjenci Programu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przygotowanych i zrealizowanych programów oraz przedsięwzięć profilaktycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Raport pisemny (podmioty realizujące Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego są zobowiązane do sporządzenia w terminie do końca marca następnego roku kalendarzowego sprawozdania za rok poprzedni z realizacji Programu i przesłania do Starostwa Powiatu Grodziskiego).
Efektywność	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza dokumentacji statystycznej przygotowywanej przez przedstawicieli instytucji i lokalnych organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynatorzy działań/ przedstawiciele instytucji uczestniczących w realizacji Programu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z różnych form pomocy lub wsparcia. 	
Skuteczność	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza wyników z obserwacji i przeprowadzanych sondaży. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaj i zakres zrealizowanych działań w ramach Programu. 		
Oddziaływanie	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentacja fotograficzna i medialna. 			
Trwałość				

Źródło: opracowanie własne.

X. PODSUMOWANIE

W społeczeństwie panuje powszechne przekonanie, że choroba psychiczna jest czymś wstydlivym i wymaga ukrywania jej przed innymi ludźmi. Osoby z zaburzeniami psychicznymi czują się napiętnowane z tego powodu, co w rezultacie prowadzi do przemilczania, zaprzeczania albo ukrywania problemu. Taka sytuacja utrudnia udzielanie tym osobom właściwej pomocy we właściwym czasie.

Przesłaniem Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego jest dążenie do sytuacji, w której osoba z zaburzeniami psychicznymi będzie czuła się pełnoprawnym członkiem społeczeństwa. Nadrzędnym celem jest zwrócenie szczególnej uwagi na prawa osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zapewnienie im wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb. Podejmowane działania pozwolą zapewnić takim osobom lepszy dostęp do świadczeń zdrowotnych oraz innych form opieki w środowisku lokalnym.

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 stanowi kompleksowy plan działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców poprzez wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia psychicznego. Program skupia się na trzech głównych obszarach: profilaktyce, terapii i rehabilitacji.

W ramach profilaktyki, program przewiduje edukację społeczeństwa na temat zdrowia psychicznego, przeciwdziałanie stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wczesne wykrywanie i interwencję w przypadkach zagrożenia. Szczególny nacisk kładziony jest na współpracę z placówkami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz służbami społecznymi.

Obszar terapii obejmuje rozszerzenie dostępności usług terapeutycznych, w tym poradnictwa psychologicznego, psychoterapii i leczenia psychiatrycznego. Planowane jest zwiększenie liczby specjalistów oraz inwestycje w nowoczesne technologie medyczne i telemedycynę, aby zapewnić szeroki dostęp do opieki zdrowotnej.

Rehabilitacja koncentruje się na wsparciu osób powracających do zdrowia psychicznego, w tym na reintegracji społecznej i zawodowej. Program przewiduje rozwój centrów wsparcia oraz programów aktywizacji zawodowej, które pomagają pacjentom w powrocie do codziennych obowiązków i poprawie jakości życia.

Realizacja programu ma na celu zbudowanie zintegrowanego i skutecznego systemu ochrony zdrowia psychicznego, który odpowiada na potrzeby mieszkańców Powiatu Grodziskiego, zapewniając im odpowiednie wsparcie i pomoc.

Program został opracowany przez Członków Zespołu Koordynującego Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego – w następującym składzie:

1. Katarzyna Dłuska Zastępca Przewodniczącego Zespołu,
Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim
2. Agnieszka Skoneczna Sekretarz Zespołu,
Inspektor w Samodzielnym Stanowisku Promocji Zdrowia i Sportu
w Starostwie Powiatu Grodziskiego
3. Agnieszka Adachowska Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy
w Grodzisku Mazowieckim
4. Andrzej Bączkowski Kierownik Poradni Zdrowia Psychicznego
w SPS Szpitalu Zachodnim im. św. Jana Pawła II w Grodzisku Mazowieckim
5. Jonathan Britmann Kierownik Centrum Zdrowia Psychicznego II
w Grodzisku Mazowieckim
6. Barbara Mańkowska-Chojnacka Terapeuta uzależnień w Poradni Leczenia Uzależnień
w Grodzisku Mazowieckim
7. Marzenna Czarnocka Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
w Grodzisku Mazowieckim
8. Teresa Ciszewska Dyrektor Domu Pomocy Społecznej
w Izdebnie Kościelnym
9. Lidia Dobrowolska Przewodnicząca Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Grodzisku Mazowieckim
10. Marta Domecka Wicedyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
w Grodzisku Mazowieckim
11. Karola Gąsiorowska Dyrektor Domu Rehabilitacyjno-Opiekuńczego KSN AW
w Milanówku
12. Monika Karpiniuk Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej
w Grodzisku Mazowieckim
13. Agnieszka Klonowska Dyrektor Zespołu Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego
w Grodzisku Mazowieckim
14. Krystyna Kott Dyrektor Centrum Usług Społecznych
w Milanówku
15. Małgorzata Młynarczyk Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Jaktorowie
16. Joanna Purtak Wiceprezes Stowarzyszenia Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Malwa Plus
w Grodzisku Mazowieckim
17. Halina Sankowska Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarno-Epidemiologiczny
z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grodzisku Mazowieckim

Załącznik nr 1
do Powiatowego Programu
Ochrony Zdrowia Psychicznego
na lata 2024-2030

**Program zwiększania dostępności i zmniejszania nierówności
w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej**

Program zwiększania dostępności i zmniejszania nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej jest jednym z zadań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, służących zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej.

Powiat Grodziski jest organem założycielskim dla jednego podmiotu leczniczego, tj.: Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Szpitala Zachodniego im. Jana Pawła II w Grodzisku Mazowieckim, w którego strukturach funkcjonują dwie poradnie oferujące leczenie i wsparcie z zakresu ochrony zdrowia psychicznego dla osób dorosłych:

- Poradnia Zdrowia Psychicznego (oferuje pomoc i leczenie świadczone przez lekarza psychiatrę oraz psychologa, a także psychoterapię),
- Poradnia Leczenia Uzależnień (oferowane wsparcie świadczą lekarz psychiatra oraz psychoterapeuci).

Zgodnie z założeniami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego formy środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej powinny uwzględniać możliwość tworzenia centrów zdrowia psychicznego.

Centrum Zdrowia Psychicznego na terenie Powiatu Grodziskiego mieści się w Grodzisku Mazowieckim przy ul. Żydowskiej 19.

Centrum Zdrowia Psychicznego to miejsce, w którym można otrzymać natychmiastowe bezpłatne wsparcie. Pomoc dostosowana jest do potrzeb. Może obejmować wizyty w poradni, pobyt na oddziale dziennym, wsparcie zespołu leczenia środowiskowego, który odwiedza pacjenta w domu, by pomagać jemu i jego rodzinie. Indywidualny plan leczenia opracowują specjaliści na podstawie kontaktu z osobą doświadczającą kryzysu psychicznego. Centrum Zdrowia Psychicznego dedykowane jest dla osób powyżej 18 roku życia.

Psychiatryczne świadczenia zdrowotne udzielane przez centra, finansowane są przez NFZ – w ramach zawartych z podmiotami leczniczymi kontraktów.

Zgodnie z Narodowym Programem, centra zdrowia psychicznego dla dorosłych tworzy się w celu zapewnienia opieki na obszarze zamieszkałym przez nie więcej niż 200 tys. mieszkańców. Biorąc pod uwagę fakt, że Powiat Grodziski zamieszkuje ponad 105 000 mieszkańców, należy uznać, że w Powiecie Grodziskim zadanie to zostało zrealizowane, jednak sytuacja powinna być z pewnością monitorowana.

Wyzwaniem stojącym przed Powiatem Grodziskim jest natomiast zwiększenie dostępności leczenia oraz wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego i terapeutycznego dla dzieci i młodzieży. Z informacji uzyskanych od NFZ (www.pacjent.gov.pl/arttykul/leczenie-psychiatryczne-mlodziezy-i-dzieci) na terenie Powiatu funkcjonuje Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej

i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży (I poziom referencyjny), działający pod Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Tarczynie – w dwóch lokalizacjach usytuowanych: w Grodzisku Mazowieckim przy ul. 3 Maja 49 i ul. Żydowskiej 17/2. Pacjenci mogą skorzystać z pomocy psychologa, psychoterapeuty oraz terapeuty środowiskowego w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. W celu umówienia się na wizytę, pacjent nie potrzebuje skierowania. Konsultacje, poradnictwo psychologiczne i psychoterapeutyczne obejmuje dzieci do 18 roku życia, ich opiekunów oraz inne osoby ściśle związane ze środowiskiem dziecka.

Cel programu

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej

Cele szczegółowe, kierunki działań oraz realizatorzy i okres realizacji:

1. Cel 1. Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Kierunki działań

- 1.1. Monitorowanie dostępności do środowiskowej opieki psychiatrycznej.
- 1.2. Upowszechnianie informatora o dostępnych formach leczenia, w tym opieki środowiskowej.
- 1.3. Inicjowanie działań celem uruchomienia przez podmioty lecznicze kompleksowych usług w zakresie leczenia środowiskowego.

Oczekiwane efekty

- 1.1. Zwiększenie liczby osób korzystających z pomocy i leczenia.
- 1.2. Podniesienie wiedzy mieszkańców w zakresie możliwości leczenia i uzyskania innej pomocy w obszarze zdrowia psychicznego.
- 1.3. Poprawa wskaźników zdrowotnych oraz utrzymanie dobrych tendencji w zakresie opieki psychiatrycznej.

2. Cel 2. Wspieranie i rozwój działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Kierunki działań

Zadania:

- 2.1. Podejmowanie działań na rzecz utworzenia w Powiecie Centrum Zdrowia Psychicznego/ Poradni Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży.
- 2.2. Wspieranie działalności placówek poprzez współfinansowanie projektów nieobjętych finansowaniem z NFZ, wpływających na zwiększenie form wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Oczekiwane efekty

- 2.1. Poprawa zasobów infrastruktury psychiatrycznej opieki zdrowotnej.
- 2.2. Zwiększenie dostępu do różnych form leczenia i wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

3. Okres realizacji programu.

Program realizowany będzie w latach 2024-2030.

4. Realizatorzy programu.

Powiat Grodziski, poradnie i przychodnie realizujące zadania z zakresu opieki psychiatrycznej.